

Finanțat de
Uniunea Europeană

MINISTERUL FINANTELOR
AL REPUBLICII MOLDOVA

STRATEGIA de dezvoltare a managementului finanțelor publice pentru anii 2023-2030 (HG 71/2023)

Această publicație a fost produsă cu suportul Uniunii Europene. Conținutul acesteia reprezintă responsabilitatea exclusivă a Ministerului Finanțelor și nu reflectă, în mod neapărat, viziunea Uniunii Europene.

GUVERNUL REPUBLICII MOLDOVA

HOTĂRÂRE cu privire la aprobarea Strategiei de dezvoltare a managementului finanțelor publice pentru anii 2023 - 2030

nr. 71 din 22.02.2023

(în vigoare 07.03.2023)

Monitorul Oficial al R. Moldova nr. 75-78 art.148 din 07.03.2023

* * *

În temeiul art.4 lit.f) și art.5 lit.a) din Legea nr.136/2017 cu privire la Guvern (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2017, nr.252, art.412), cu modificările ulterioare, precum și în vederea executării prevederilor Strategiei naționale de dezvoltare "Moldova Europeană 2030", aprobată prin Legea nr.315/2022, Guvernul

HOTĂRĂȘTE:

1. Se aprobă Strategia de dezvoltare a managementului finanțelor publice pentru anii 2023-2030 (se anexează).
2. Ministerul Finanțelor va elabora:
 - 1) la sfârșitul anului 2026, raportul de evaluare privind impactul implementării Strategiei de dezvoltare a managementului finanțelor publice pentru anii 2023-2030;
 - 2) la sfârșitul anului 2030, raportul final de evaluare a Strategiei menționate.
3. Controlul asupra executării prezentei hotărâri se pune în sarcina Ministerului Finanțelor.
4. Prezenta hotărâre intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

PRIM-MINISTRU

Dorin RECEAN

Contrasemnează:

Ministrul finanțelor

Veronica Sirețeanu

Nr.71. Chișinău, 22 februarie 2023.

Aprobată
prin Hotărârea Guvernului nr.71/2023

STRATEGIA de dezvoltare a managementului finanțelor publice pentru anii 2023-2030

I. INTRODUCERE

Contextul general

Guvernul, prin mandatul său, este angajat să realizeze alinierea la standarde înalte de responsabilitate și transparență în sectorul public, acestea fiind esențiale pentru furnizarea serviciilor publice accesibile și de calitate.

Gestionarea eficientă, prudentă, transparentă și corectă a finanțelor publice, asigurarea stabilității bugetar-fiscale, alocarea resurselor financiare publice și accesarea asistenței externe în strânsă corelare cu prioritățile de politici publice sunt instrumente importante pentru atingerea obiectivelor de dezvoltare durabilă (ODD).

Având în vedere că Guvernul este responsabil de domeniul finanțelor publice și de relațiile fiscale și vamale, este indispensabilă o strategie comprehensivă, care să ofere posibilitatea de a prezenta starea actuală a lucrurilor în domeniul finanțelor publice și să rezume obiectivele la nivel înalt, atât în ceea ce privește acțiunile pe termen mediu, cât și în ceea ce privește aspirațiile pe termen lung pentru realizarea standardelor și practicilor internaționale, în special cele de la nivelul Uniunii Europene.

Strategia de dezvoltare a managementului finanțelor publice, aprobată la mijlocul anului 2013, care a acoperit perioada 2013-2022, a fost primul document de politici publice ce a introdus un cadru cuprinzător, consistent și credibil pentru îmbunătățirea eficienței și eficacității cheltuielilor publice, disciplinei fiscale, sustenabilității datoriei și a finanțelor publice în general.

Strategia de dezvoltare a managementului finanțelor publice pentru anii 2023-2030 (în continuare – *Strategie*) este un document strategic de dezvoltare a sistemului de management al finanțelor publice, care integrează cadrul existent strategic specific componentelor managementului finanțelor publice și continuă lanțul logic al reformelor implementate sau inițiate în ultima perioadă.

Strategia actuală, ca și cea precedentă, cuprinde toate etapele ciclului bugetar de care este responsabil Guvernul. În următorii opt ani, Strategia va constitui baza pentru continuarea progresului și a modernizării în domeniul managementului finanțelor publice. Strategia actuală evidențiază lecțiile învățate în urma implementării strategiei precedente și necesitatea continuării reformelor în acest domeniu și se bazează pe o analiză amănunțită a situației actuale, efectuată la nivelul Ministerului Finanțelor, precum și pe constatările misiunii de evaluare a cheltuielilor publice și a responsabilității financiare din anul 2021, recomandările date de experții Fondului Monetar Internațional – Departamentul Afaceri Fiscale, ai Băncii Mondiale, evaluările Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE) – SIGMA (Sprijin pentru îmbunătățirea guvernării și managementului), precum și pe alte evaluări diagnostice externe specifice anumitor componente ale finanțelor publice.

Prezenta Strategie urmărește să abordeze principalele provocări din sistemul existent și să orienteze politica din domeniul finanțelor publice spre stabilitate macroeconomică. Managementul finanțelor publice acoperă o gamă largă și diversificată de domenii tematice, care interacționează în mai multe moduri și la diferite niveluri. Modelul utilizat urmărește coerența activităților de reformă și interdependența elementelor din cadrul sistemului de management al finanțelor publice, pentru a identifica cu acuratețe impactul fiecărui element asupra performanței generale a managementului finanțelor publice.

Prezenta Strategie vizează o serie de îmbunătățiri ale managementului finanțelor publice, servind ca suport pentru implementarea obiectivelor și a direcțiilor de politici din Strategia națională de dezvoltare "Moldova Europeană 2030" (SND), aprobată prin Legea nr.315/2022.

Analogic, prezenta Strategie se concentrează pe asigurarea realizării Țintelor agendei naționale de dezvoltare durabilă, rezultatele reformei managementului finanțelor publice fiind aliniate la obiectivele naționale.

Reformele finanțelor publice vizează îmbunătățirea cadrului fiscal, consolidarea procesului de planificare, execuție și raportare a finanțelor publice, creșterea colectării veniturilor, consolidarea sistemului de achiziții publice și îmbunătățirea controlului intern, inclusiv prin creșterea transparenței și a responsabilității, și constituie obiectivele-cheie

ale Guvernului, urmând să asigure o creștere economică accelerată și durabilă, un nivel de trai mai ridicat și o calitate mai bună a vieții cetățenilor.

În urma Încheierii Consiliului Uniunii Europene din iunie 2022, prin care Republicii Moldova i s-a acordat statutul de țară candidată la Uniunea Europeană (UE), relațiile dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană capătă o nouă anvergură.

În calitate de țară candidată, Republica Moldova va trebui să îndeplinească treptat criteriile de aderare la UE. În acest sens, este necesar de a depune eforturi susținute pentru a progresa pe calea de aderare la UE și, în special, este necesar de a implementa plenar o guvernare sănătoasă a finanțelor publice, precum și de a aplica o cooperare mult mai strânsă, inclusiv pe segmentul finanțelor publice.

Comisia parlamentară economie, finanțe și buget și instituția supremă de audit (Curtea de Conturi a Republicii Moldova (în continuare – CCRM)) au un rol instituțional substanțial în lanțul de supraveghere și al responsabilității în gestionarea finanțelor publice, iar contribuția lor va consolida strategia de dezvoltare a managementului finanțelor publice, atât în ceea ce privește procesul, cât și în ceea ce privește calitatea serviciilor publice prestate.

Aprobarea unui document de dezvoltare a managementului finanțelor publice, precum și reformele punctuale ale managementului finanțelor publice sunt, de asemenea, o condiție prealabilă pentru sprijinul bugetar sectorial din partea UE și unul dintre pilonii de bază pentru aderare. Îmbunătățirea managementului finanțelor publice reprezintă una dintre cele mai stringente priorități ale Guvernului în procesul de aderare la UE.

În același timp, Guvernul intenționează să valorifice mecanismul de sprijin bugetar în diferite sectoare. Prin urmare, Strategia va servi ca punct de referință pentru angajamentul Republicii Moldova de a asigura o bună guvernare și o bună gestiune financiară.

Cadrul macrobugetar

După înrăutățirea profundă din anii 2014-2015, cauzată de fraudă bancară, economia națională s-a relansat și a cunoscut o ascensiune semnificativă, înregistrând o creștere cumulativă cu circa 17,5% în următorii patru ani (2016-2019). În anul 2020 pandemia globală de coronavirus și seceta severă au afectat destul de grav economia, astfel încât produsul intern brut (PIB) s-a diminuat cu 8,3% comparativ cu anul 2019.

Pe parcursul anului 2020, rata anuală a inflației a conturat o traiectorie descendentă pronunțată, susținută preponderent de cererea agregată dezinflaționistă asociată impactului pandemiei, de diminuarea prețurilor la resursele energetice pe plan internațional și regional cu implicații asupra prețurilor interne la combustibili, precum și de ajustarea unor tarife incluse în prețurile reglementate. Rata medie anuală a inflației a constituit 3,8%, poziționându-se în proximitatea limitei inferioare a intervalului de variație al țintei (<https://bnm.md/ro>).

Situația fiscală în anul 2020 s-a deteriorat substanțial. Drept urmare, deficitul bugetar a atins un record în ultimii 10 ani de 5,3% din PIB în 2020 (<https://mf.gov.md/ro>).

În anul 2021, Republica Moldova a înregistrat cea mai mare creștere economică din ultimele trei decenii. PIB-ul a însumat 242,1 miliarde de lei și a înregistrat o creștere reală de 13,9% față de anul 2020 (<https://me.gov.md>).

În anul 2021, rata medie anuală a inflației a constituit 5,1%, fiind cu 1,3 puncte procentuale superioară celei din anul 2020, și a înregistrat o traiectorie ascendentă pronunțată, cauzată de creșterea prețurilor pe plan internațional.

Veniturile bugetului public național în anul 2021 au constituit 32% din PIB, în timp ce cheltuielile au fost la un nivel de 33,9% din PIB, fiind înregistrat un deficit de 1,9% din PIB.

După recesiunea economică provocată de pandemia de COVID-19, economia Republicii Moldova nu a reușit să-și ia avânt, confruntându-se cu noi provocări în anul

2022. Criza energetică, inflația galopantă, războiul din țara vecină și conjunctura externă complicată constituie factori care au încetinit evoluția economiei naționale. Totodată, creșterea excesivă a prețurilor, în special a celor la resurse energetice, a provocat un efect în lanț al creșterii prețurilor în toate domeniile, rata inflației atingând 30,2% la sfârșitul anului 2022, iar aceasta a generat noi provocări pentru guvernare și mediul de afaceri. În plus, anul 2022 a fost marcat de o secetă severă, care a compromis o bună parte din producția vegetală, cu efecte implicite asupra sectorului zootehnic, prețurilor de consum, exporturilor, aprovizionării industriei alimentare cu materie primă etc.

În a doua jumătate a anului 2022, datele statistice privind indicatorii cu frecvență înaltă (producția industrială, comerțul interior de bunuri și servicii, remiterile, creditarea, indicatorii bugetari, indicatorii externi etc.) au arătat că economia națională a intrat în recesiune, fiind estimată o descreștere a PIB-ului de circa 3% în termeni reali și o valoare de 278,2 miliarde de lei pentru anul 2022.

Pentru anul 2023, scenariul de prognoză macroeconomică prevede că PIB-ul în termeni reali față de anul 2022 va fi în creștere cu 2,0%, iar în termeni nominali va atinge volumul de 308,8 miliarde de lei. Principala ipoteză a acestei proiecții presupune că impactul negativ al condițiilor nefavorabile va persista cel puțin în prima jumătate a anului 2023, fapt care va permite doar o recuperare parțială. Din a doua jumătate a anului 2023 se așteaptă o ușoară redresare, bazată pe îmbunătățirea mediului extern, scăderea presiunii inflaționiste și condiții financiare mai relaxate.

Conform estimărilor, în anul 2023 veniturile bugetului public național vor fi în creștere cu 10,6% față de volumul precizat în anul 2022, cheltuielile – cu 12,9%, iar deficitul bugetar va atinge nivelul de 6,0% din PIB.

Pe fundalul multitudinilor de crize suprapuse, precum și al inflației accelerate, pentru anul 2023 eforturile Guvernului urmează a fi concentrate preponderent pe relansarea creșterii economice, reducerea durabilă a sărăciei, crearea locurilor de muncă bine plătite, stimularea investițiilor locale și străine pentru creșterea și diversificarea capacităților naționale de producție, îmbunătățirea cardinală a politicilor și a guvernării. Este extrem de important ca măsurile de redresare economică, întreprinse în prezent pe termen scurt, să fie susținute de reforme pe termen lung, care vor contribui la dezvoltarea unui model economic fiabil.

Îmbunătățirea în continuare a managementului finanțelor publice este necesară nu numai pentru a susține măsurile care vizează consolidarea fiscală și reformele structurale, ci și ca proces care îmbunătățește calitatea administrației publice și asigură un mediu atractiv și dorit pentru investitori.

Abordarea egalității de gen în sistemul finanțelor publice

Sistemele de management al finanțelor publice încadrează modul în care sunt utilizate resursele publice. Există o legătură directă între utilizarea fondurilor publice și calitatea vieții cotidiene a oamenilor. Cetățenii nu sunt un grup omogen. Sistemul de impunere și cheltuielile au un impact diferit asupra femeilor și bărbaților, în funcție de sex, gen, vârstă, dizabilitate, condiții de sănătate, etnie și alți factori care influențează accesul și beneficiile din resurse și politicile finanțate.

Corelația aspectului de gen cu managementul finanțelor publice include modul în care instituțiile, sistemele și procesele de gestionare a finanțelor publice iau în considerare nevoile diferențiate de gen, precum și impactul politicilor și practicilor bugetar-fiscale asupra bărbaților și femeilor, băieților și fetelor. Managementul finanțelor publice sensibil la gen poate aborda nevoi specifice de gen și poate reduce decalajele de gen între sectoare.

Având în vedere că accentul central al finanțelor este pe bugetarea pe programe, bugetarea sensibilă la gen joacă un rol esențial în managementul finanțelor publice și nu se referă doar la finanțarea inițiativelor explicite privind egalitatea de gen, dar presupune

și analizarea politicilor fiscale și a deciziilor bugetare pentru a înțelege impactul lor intenționat și neintenționat asupra egalității de gen și utilizarea acestor informații pentru a concepe și implementa politici mai eficiente.

II. ANALIZA SITUAȚIEI

Urmărind scopul de a elabora un document de politici publice bazat pe evidențe, la analiza situației au fost utilizate un șir de date cantitative și calitative desprinse din studii, analize și rapoarte recente privind progresele în domeniul reformei și managementului finanțelor publice din domenii distincte ale sistemului finanțelor publice.

În primul rând, a fost realizată evaluarea ex-post a Strategiei de dezvoltare a managementului finanțelor publice 2013-2022, cu scopul de a identifica progresele și lacunele în urma implementării acesteia, pentru a fi luate în considerare în procesul de elaborare a unui nou document de politici publice.

Un alt proces important inițiat de Ministerul Finanțelor, menit să realizeze un diagnostic privind starea managementului finanțelor publice în Republica Moldova în comparație cu standardele internaționale, a fost cel de evaluare a cheltuielilor publice și a responsabilității financiare (CPRF 2021). Fiind realizat periodic, acest diagnostic oferă date esențiale privind progresul și impactul implementării reformelor în domeniul managementului finanțelor publice.

Constatările acestor două evaluări, extrem de relevante pentru întregul sistem al finanțelor publice, sunt prezentate în continuare.

Totodată, constatările și recomandările rapoartelor ce se referă la unele domenii distincte ale sistemului finanțelor publice, precum evaluarea sistemului de achiziții publice (MAPS), evaluarea facilităților fiscale, evaluarea managementului investițiilor publice (EMIP 2019), evaluarea performanței gestionării datoriei publice (DeMPA), evaluarea sistemului de administrare fiscală (TADAT), evaluarea sistemului de control financiar public intern ș.a., au stat la baza elaborării prezentei Strategii și sunt prezentate la componentele corespunzătoare de la capitolul IV.

2.1. Evaluarea ex-post a Strategiei de dezvoltare a managementului finanțelor publice 2013-2022

În anul 2022, la inițiativa Ministerului Finanțelor, cu sprijinul SIGMA – o inițiativă comună a OCDE și UE, a fost efectuată evaluarea ex-post a Strategiei de dezvoltare a managementului finanțelor publice 2013-2022 (SDMFP) (<https://mf.gov.md/ro/managementul-finan%C8%9Belor-publice/strategia-de-reform%C4%83-a-mfp>). Evaluarea a concluzionat că activitățile realizate pentru implementarea strategiei au avut, în general, o relevanță înaltă. Cadrul normativ și metodologic a fost elaborat acolo unde lipsea și a fost îmbunătățit în majoritatea ariilor de intervenție ale strategiei.

Evaluarea a identificat că au fost desfășurate activități punctuale pentru atingerea obiectivelor SDMFP. Însă în unele domenii mai sunt necesare activități suplimentare, care nu au putut fi desfășurate din cauza resurselor limitate sau a deciziilor luate de factorii de decizie. De exemplu, s-a realizat consolidarea capacităților în numeroase domenii ale SDMFP și, în general, acestea sunt percepute ca fiind foarte relevante. Totuși, activitățile trebuie să continue să acopere toate resursele umane existente (la nivel central și local) și să atingă nivelul adecvat de resurse umane necesare (de exemplu, în subdiviziunile de contabilitate, achiziții publice și audit intern).

O altă concluzie reliefată este că SDMFP a avut o structură prea complexă, organizată în mai multe niveluri, care a inclus obiectivul general, obiectivele specifice, principiile de bază, rezultatele așteptate, țintele pe termen mediu, obiectivele pe termen lung. Complexitatea structurii a condiționat în unele cazuri dificultăți în stabilirea coerenței interne a strategiei și a logicii intervențiilor.

Ca și concluzie a evaluării: în domeniile în care principiile de bază au stat la fundamentul definirii logicii intervențiilor, a fost ulterior dificil de a stabili și de a raporta activitățile de implementare.

Efectul SDMFP sau gradul în care rezultatele și țintele pe termen mediu au fost atinse este apreciat ca bun în componentele (1) Cadrul macrobugetar, (3) Executarea bugetului, contabilitatea și raportarea financiară și (7) Sistemul informațional de gestionare a finanțelor publice.

Progresul pe componentele (2) Elaborarea și planificarea bugetului, (4) Managementul financiar și controlul intern, (5) Administrarea veniturilor și (6) Achiziții publice a fost apreciat ca implementat parțial.

În subsidiar, evaluarea a identificat următoarele intervenții posibile, legate de gradul în care SDMFP a atins sau nu a atins scopurile preconizate:

1) alinierea mai bună a finanțării la prioritățile de politici și reducerea factorului ad-hoc în alocarea resurselor;

2) consolidarea evaluării performanței programelor la nivel central și local;

3) creșterea eficienței instrumentelor de datorie;

4) extinderea acoperirii rapoartelor privind executarea bugetelor prin includerea executării bugetelor instituțiilor publice;

5) continuarea consolidării capacităților și a digitalizării în toate domeniile;

6) continuarea eforturilor de asigurare a transparenței sistemului de gestionare a finanțelor publice prin publicarea în continuare a documentației bugetare;

7) finalizarea și aprobarea Standardelor Naționale de Contabilitate în sectorul public;

8) îmbunătățirea managementului investițiilor publice;

9) asigurarea unui mecanism eficient de coordonare între instituțiile naționale, pe de o parte, și organizațiile internaționale și donatori, pe de altă parte, pentru a spori alinierea și previzibilitatea în ceea ce privește nevoile din diferite domenii de politică și modul în care sursele externe pot răspunde acestor nevoi;

10) continuarea dezvoltării controlului financiar public și dezvoltarea capacităților auditului intern;

11) dezvoltarea sistemului de achiziții publice electronice.

Totodată, resursele financiare și umane limitate în toate procesele managementului finanțelor publice constituie factori de constrângere perceptibili în implementarea SDMPF, fapt evidențiat de evaluarea ex-post.

Disponibilitatea redusă, fluctuația și capacitățile modeste ale resurselor umane din ultima perioadă au fost apreciate drept o problemă majoră.

Problema resurselor umane este dezvăluită și deosebit de importantă din perspectiva mai multor criterii de evaluare. Numărul insuficient de angajați și rata ridicată de fluctuație a personalului, cauzate de nivelul relativ scăzut al remunerației în comparație cu responsabilitățile și volumul de muncă, au afectat eficacitatea strategiei și rămân una dintre principalele amenințări la adresa sustenabilității sistemului de gestionare a finanțelor publice. Evaluat din perspectiva eficienței, acest aspect indică faptul că activitățile din cadrul strategiei s-au desfășurat în mod sistemic. Cu toate acestea, rămâne o provocare importantă care trebuie abordată pentru ca procesul de reformă să continue cu succes.

În concluzie, au fost identificate trei riscuri-cheie în ceea ce privește sustenabilitatea la nivelul activităților, cu consecințe la nivel de rezultate. Astfel, capacitatea redusă și, în special, instabilitatea personalului din cadrul structurilor responsabile cu diferitele funcții și procese din sistemul gestionării finanțelor publice reprezintă amenințări importante pentru menținerea unei bune calități a proceselor întreprinse și a performanței generale. În acest sens, în unele cazuri, resursele financiare disponibile sunt insuficiente pentru a pune în aplicare activități de consolidare a capacităților în întregul sistem, cum ar fi, de

exemplu, în cazul controlului intern managerial, al investițiilor capitale și al achizițiilor publice. De asemenea, instabilitatea politică și guvernamentală are efecte negative și din perspectiva sustenabilității (și, în consecință, a eficacității și impactului), deoarece deciziile sunt luate mult mai târziu decât este necesar.

2.2. Evaluarea cheltuielilor publice și a responsabilității financiare

În luna iulie 2022, în Republica Moldova a fost finalizat exercițiul de evaluare a performanței cheltuielilor publice și responsabilității financiare în baza cadrului metodologic nou și este cel mai recent studiu de diagnosticare a managementului finanțelor publice în Republica Moldova. Evaluarea a examinat sistemele și practicile din anii fiscali 2018-2020. Aceasta acoperă o gamă largă de subiecte în componentele de bază ale managementului finanțelor publice și oferă posibilitatea de a evalua progresul în timp cu ajutorul evaluărilor repetate. Evaluarea cheltuielilor publice și a responsabilității financiare (CPRF 2021) a fost al cincilea exercițiu de acest gen în Republica Moldova, evaluările anterioare au avut loc în 2006, 2008, 2011 și 2015. Noile elemente ale evaluării 2021 se referă la evaluarea managementului atât la nivel local (raioanele Cahul și Ungheni), cât și din perspectivă de gen la nivel național.

Evaluarea CPRF oferă o imagine de ansamblu a managementului finanțelor publice, bazată pe dovezi, evaluări și metodologie de punctare, precum și reprezintă un proces de evaluare inter pares.

Evaluarea CPRF 2021 oferă Guvernului un diagnostic obiectiv și actualizat al performanței managementului financiar public la nivel național și local, precum și informații despre gradul în care sistemul de management financiar public abordează obiectivele Guvernului în ceea ce privește recunoașterea diferitelor nevoi ale bărbaților și femeilor și ale subgrupurilor acestor categorii (de exemplu, tineri, vârstnici, persoane cu dizabilități etc.) și promovarea egalității de gen în baza unei metodologii recunoscute pe plan internațional.

Evaluarea CPRF 2021 oferă un punct de referință important pentru a continua susținerea bunei performanțe în domeniile în care au fost înregistrate scoruri bune și pentru a îmbunătăți zonele care au manifestat anumite deficiențe.

În cadrul evaluării, au fost identificate patru domenii-cheie pentru care se recomandă continuarea punctuală a reformelor și care necesită atenție și intervenție suplimentară:

- 1) managementul investițiilor publice, al activelor publice și al riscurilor fiscale;
- 2) evaluarea performanțelor în cadrul programelor bugetare;
- 3) controlul în executarea bugetului;
- 4) evidența contabilă și raportarea.

În conformitate cu cadrul metodologic nou, performanța cheltuielilor publice este împărțită în șapte piloni. În urma contrapunerii rezultatelor analizei CPRF 2021 cu performanțele din anul 2015, au fost evidențiate unele aspecte-cheie, prezentate la componentele corespunzătoare de la capitolul IV.

Deși evaluarea CPRF 2021 a fost realizată folosind metodologia nouă, a fost posibilă determinarea scorurilor conform metodologiei CPRF 2011, care a fost utilizată în evaluarea CPRF anterioară a Republicii Moldova din 2015. Ca rezultat, din cei 28 de indicatori individuali comparați, a existat o îmbunătățire la 10 indicatori, o deteriorare la 8 și nicio modificare identificabilă la 10 indicatori.

Această îmbunătățire generală a scorurilor a avut loc în comparație cu o valoare de referință relativ ridicată atinsă în 2015.

**Sumarul evaluării cheltuielilor publice
și a responsabilității financiare, 2015 și 2021**

Indicator/dimensiune	Scor 2015 (în baza cadrului 2011)	Scor 2021
A. REZULTATE EFECTIVE – MFP: credibilitatea bugetului		
IP-1 Total cheltuieli real efectuate în comparație cu bugetul aprobat inițial	A	B
IP-2 Structura cheltuielilor real efectuate în comparație cu bugetul aprobat inițial	A	B+
IP-3 Total venituri real încasate în comparație cu bugetul aprobat inițial	A	B
IP-4 Stocul și monitorizarea restanțelor la plata cheltuielilor	A	A
B. ASPECTE INTERDISCIPLINARE DE BAZĂ: complexitatea și transparența		
IP-5 Clasificarea bugetului	A	A
IP-6 Exhaustivitatea informațiilor incluse în documentația bugetară	A	A
IP-7 Amploarea operațiunilor guvernamentale neraportate	A	B+
IP-8 Transparența relațiilor fiscale interguvernamentale	A	B+
IP-9 Supravegherea riscului fiscal agregat de la alte entități din sectorul public	A	C+
IP-10 Accesul publicului la informații fiscale-cheie	B	A
C. CICLUL BUGETAR		
<i>C(i) Bugetarea bazată pe politici</i>		
IP-11 Ordinea și participarea la procesul bugetar anual	B	B+
IP-12 Perspectiva multianuală în planificarea fiscală, politica de cheltuieli și bugetarea	A	A
<i>C(ii) Previzibilitatea și controlul executării bugetului</i>		
IP-13 Transparența obligațiilor și a datoriilor contribuabililor	A	A
IP-14 Eficacitatea măsurilor pentru înregistrarea contribuabililor și evaluarea impozitelor	B	B
IP-15 Eficacitatea în colectarea plăților fiscale	D+	B+
IP-16 Previzibilitatea în disponibilitatea mijloacelor pentru angajarea cheltuielilor	C+	B+
IP-17 Înregistrarea și gestionarea soldurilor de numerar, datoriilor și garanțiilor	A	A
IP-18 Eficacitatea controalelor la salarizare	B+	A
IP-19 Concurență, raport calitate-preț și controale în achiziții	B	A

IP-20 Eficacitatea controalelor interne pentru cheltuieli nesalariale	B+	A
IP-21 Eficacitatea auditului intern	B+	C+
<i>C(iii) Contabilitate, înregistrare și raportare</i>		
IP-22 Oportunitatea și regularitatea reconcilierii conturilor	A	A
IP-23 Disponibilitatea informațiilor despre resursele primite de unitățile de prestare a serviciilor	A	A
IP-24 Calitatea și oportunitatea rapoartelor bugetare în cursul anului	C+	B+
IP-25 Calitatea și oportunitatea situațiilor financiare anuale	C+	D+
<i>C(iv) Examinare externă și audit</i>		
IP-26 Domeniul de aplicare, natura și urmărirea ulterioară a auditului extern	B+	A
IP-27 Controlul legislativ al legii bugetului anual	B+	B+
IP-28 Examinarea de către legislativ a rapoartelor de audit extern	C+	C+

Sursa: Ministerul Finanțelor

2.3. Analiza sistemică

Analiza sistemică a performanței managementului finanțelor publice constată anumite situații și, respectiv, generează unele concluzii cu implicații directe asupra scopului eforturilor de reformă și a probabilității de a înregistra schimbări în acele domenii sau subdomenii în care performanța este insuficientă.

Analiza a evidențiat că mecanismele, normele legale primare și, în majoritatea cazurilor, cele secundare, ghidurile, metodologiile și procesele de lucru sunt la un nivel adecvat.

În același timp, resursele sistemice, care cuprind personalul (suficient, calificat și disponibil la timpul necesar) din cadrul autorităților publice centrale și locale implicat în procesele de management al finanțelor publice, sunt mai puțin adecvate.

Acești doi factori luați împreună determină incapacitatea sistemului de management al finanțelor publice de a funcționa adecvat, în special în cazul proceselor care necesită abilități înalte și, totodată, capacități corespunzătoare ale personalului, și anume în:

- 1) procesul de elaborare a bugetului, cu respectarea calendarului bugetar, inclusiv calitatea alinierii bugetelor la prioritățile strategice declarate și calitatea argumentării costurilor propunerilor de politici publice;
- 2) managementul investițiilor capitale în toate subcomponentele și etapele sale;
- 3) auditul intern (parțial).

2.4. Concluzii

Evaluarea cheltuielilor publice și a responsabilității financiare (CPRF) 2021 (<https://mf.gov.md/ro/managementul-finan%C8%9Belor-publice/pefa>), precum și rezultatele altor studii tematice și evaluări diagnostice privind componentele individuale ale sistemului de management al finanțelor publice (*The Nexus Between Public Enterprise Governance, Financial Performance, and Macroeconomic Vulnerabilities: An Application to Moldova* – <https://www.imf.md/press/wp/iea2022050-print-pdf.pdf>; *Trade Policy Review of the Republic of Moldova* –

https://www.wto.org/english/tratop_e/tpr_e/s428_e.pdf; MAPS *Evaluarea sistemului de achiziții publice* – <https://www.mapsinitiative.org/assessments/MAPS-Moldova-assessment.pdf>; *Raportul de evaluare a facilităților fiscale* – <https://mf.gov.md/ro/content/rapoarte-2>; *Evaluarea managementului investițiilor publice* – <https://mf.gov.md/ro/managementul-finan%C8%9Belor-publice/> managementul-investi%C8%9Biilor-capitale/evaluarea-managementului-investi%C8%9Biilor-publice-pima; *Evaluarea performanței gestionării datoriei publice* – <https://mf.gov.md/sites/default/files/Debt-Management-Performance-Assessment-DeMPA-Moldova.pdf>) au permis identificarea unor aspecte sistemice slabe, dar și a unor aspecte forte.

Prin urmare, domeniul principal al eforturilor și resurselor adiționale implicate în implementarea prezentei Strategii nu trebuie și nu va exclude elementele care au fost apreciate ca bune și la care nu există semne de înrăutățire a dinamicii, și anume:

- 1) Clasificația bugetară;
- 2) gradul de acoperire a documentației bugetare;
- 3) accesul publicului la informația bugetară și fiscală;
- 4) analize macroeconomice (cu excepția timpului apariției);
- 5) managementul datoriilor;
- 6) evidența veniturilor;
- 7) arierate la cheltuieli;
- 8) managementul salariilor;
- 9) structura impozitelor, nivelul de presiune fiscală generală.

Desigur, performanța bună la aceste capitole nu trebuie luată ca una garantată și stabilă în timp. Acțiunile de ajustare și dezvoltare continuă urmează a fi elaborate pe parcursul implementării prezentei Strategii și introduse în documentele de planificare operațională.

Strategia se va concentra în special pe reforma elementelor slabe ale sistemului de management al finanțelor publice, care, în urma analizei din capitolul II, pot fi grupate sistemic în trei categorii:

- 1) care subminează *menținerea disciplinei bugetare*, și anume:
 - a) calitatea slabă a evaluării impactului economic, fiscal și social (inclusiv din perspectiva egalității de gen) al propunerilor de politici publice și legătura redusă dintre prioritățile de politici și cadrul bugetar;
 - b) nerespectarea frecventă a calendarului bugetar;
 - c) nivelul scăzut de implementare a standardelor internaționale de contabilitate în sectorul public;
 - d) deficiențe în colectarea veniturilor *a priori* aferente riscurilor de neîncasare a veniturilor bugetare planificate legate de evoluțiile macroeconomice neprevăzute;
- 2) care subminează *alocarea strategică a resurselor*:
 - a) deteriorarea continuă a credibilității estimării veniturilor și cheltuielilor, inclusiv condiționată de influența factorilor exogeni (care nu pot fi controlați/sunt controlați parțial);
 - b) gestionarea ineficientă a proiectelor finanțate din surse externe;
 - c) implementarea tardivă a investițiilor capitale, inclusiv a celor finanțate din surse externe;
 - d) modificările bugetare semnificative pe parcursul anului, în special la nivelul autorităților/instituțiilor bugetare;
 - e) insuficiența măsurilor de integrare a aspectelor de gen în politicile și bugetele autorităților publice;
 - f) nivelul veniturilor și cheltuielilor proprii ale unor autorități publice, neincluse în sistemul bugetar, respectiv în rapoartele bugetare;
 - g) managementul ineficient al investițiilor publice, practic la toate etapele procesului;
- 3) care subminează *eficiența utilizării banilor publici*:

- a) capacitatea redusă a sistemului de achiziții publice de a furniza "valoare pentru bani" în utilizarea fondurilor publice;
- b) deficiențe în evaluarea performanței cheltuielilor publice, inclusiv efectuarea procedurii de revizuire a cheltuielilor (raționalizarea cheltuielilor publice);
- c) acoperirea insuficientă a sectorului public cu servicii de audit intern;
- d) deficiențe în plenitudinea raportării veniturilor și cheltuielilor instituțiilor publice;
- e) lacune în ceea ce privește practicile de discutare a rapoartelor CCRM în Parlament și urmărirea recomandărilor;
- f) acoperirea limitată cu audit de performanță.

Unele elemente ale bugetării sensibile la gen au fost dezvoltate în ultimii ani ca parte a Strategiei pentru asigurarea egalității între femei și bărbați în Republica Moldova pe anii 2017-2021, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr.259/2017. Aceasta a inclus o abordare coerentă și reforme procedurale legate de identificarea indicatorilor sensibili la gen pentru programele bugetare, dezvoltarea capacităților profesionale ale funcționarilor publici și pilotarea metodologiilor de integrare a dimensiunii de gen în strategiile sectoriale de cheltuieli. Cu toate acestea, progresul lipsește, deoarece nu a fost bine aliniat la procesele de reformă a managementului finanțelor publice. Odată cu implementarea prezentei Strategii, dimensiunea de gen va fi integrată în urma constatărilor evaluării CPRF 2021.

La solicitarea CCRM, cu sprijinul SIGMA și în colaborare cu Oficiul de Conturi de Stat din Letonia și Curtea de Conturi a Turciei, a fost efectuată prima evaluare inter pares a CCRM. Recomandările evaluării inter pares sunt menite să ajute CCRM să definească următorii pași pentru dezvoltarea strategică ulterioară pe calea spre a deveni instituție supremă de audit pe deplin eficace, în conformitate cu standardele internaționale și cu practicile europene solide. Totodată, evaluarea respectivă constituie o contribuție importantă la consolidarea sistemului de control financiar și a răspunderii manageriale în Republica Moldova și un sprijin pentru dezvoltarea CCRM.

În concluzie, atât raportul de evaluare a cheltuielilor publice și a responsabilității financiare, cât și problemele și rezultatele altor evaluări diagnostice și ale evaluărilor de sistem au scos în evidență, în mare parte, aceleași puncte tari și puncte slabe ale managementului finanțelor publice și sunt prezentate la componentele corespunzătoare de la capitolul IV.

III. OBIECTIVELE STRATEGIEI

Obiectivul general al Strategiei este de a spori eficiența, performanța și transparența finanțelor publice și de a contribui la îndeplinirea criteriilor fundamentale pentru aderarea la UE.

Inter alia, managementul și, respectiv, reforma finanțelor publice proiectează și reglementează politica și procesul de alocare a resurselor publice pentru îndeplinirea funcțiilor Guvernului de oferire a serviciilor publice ce satisfac diferitele nevoi ale cetățenilor.

Buna performanță a managementului financiar public este determinată de capacitatea sistemelor și a subsistemelor de a interacționa între ele și de a sprijini realizarea eficientă a obiectivelor de politică, menținând în același timp controlul macrofiscal, măsurat prin cele trei rezultate fiscale și bugetare principale: disciplina fiscală agregată, alocarea strategică a resurselor și furnizarea eficientă a serviciilor.

Obiectivele specifice ale prezentei Strategii sunt reflectate în cele șapte componente de bază, reprezentând cele mai importante domenii ale managementului finanțelor publice. Obiectivele specifice sunt stabilite astfel încât să promoveze îndeplinirea obiectivului general de dezvoltare a managementului finanțelor publice.

IV. COMPONENTELE DE BAZĂ ALE STRATEGIEI

În pofida realizărilor anterioare, funcțiile finanțelor publice necesită a fi îmbunătățite în corespundere cu standardele și bunele practici de la nivelul UE, în special fiind iminent necesară continuarea schimbării orientării spre performanță și spre fortificarea capacităților de livrare a politicilor publice și a serviciilor publice de calitate, dar și spre eficientizarea managementului financiar la toate nivelurile.

Reforma managementului finanțelor publice nu poate fi privită într-un mod static, activitățile și prioritățile trebuie să fie întotdeauna privite în contextul circumstanțelor în schimbare.

De aceea este nevoie de o abordare holistică a reformei, fiind necesară întreprinderea unor inițiative susținute de către toți actorii implicați în managementul finanțelor publice (ministere, autoritățile administrative centrale și locale, instituții publice etc.), pentru a asigura o mai bună eficiență și durabilitate.

Conformitatea financiară, măsurată, de regulă, prin scorurile CPRF 2021, evaluările și alte studii tematice privind componentele individuale ale sistemului de management al finanțelor publice, după cum a fost menționat *supra*, au identificat oportunități specifice de reformă, care ar putea îmbunătăți mai perceptibil funcția de gestionare a finanțelor publice.

Pentru a răspunde principalelor provocări specifice sistemului de management al finanțelor publice, componentele de bază sunt, în principal, ordonate în concordanță cu indicatorii CPRF, însă viziunea este de a acoperi o arie tematică mai largă și a ținti mai multe elemente subtile, care se bazează pe activitățile detaliate în curs de desfășurare în componentele de bază ale managementului finanțelor publice, dar fără a crea suprapunerea acestora.

Trebuie evidențiat că, chiar dacă pentru un anumit indicator performanța este bună, oricum este necesară o anumită intervenție pentru menținerea și, respectiv, dezvoltarea continuă a subdomeniului. Informațiile din CPRF 2021 servesc drept punct de referință pentru identificarea domeniilor de intervenție și pentru monitorizarea progresului.

În acest capitol fiecare componentă este explicată în detaliu, de la cauză la efect, și include: o evaluare a contextului (a problemei, a performanței și a factorilor caracteristici), obiectivele specifice pentru domeniul de intervenție, setul de măsuri ce urmează a fi întreprinse pentru atingerea obiectivului și rezultatele pe termen mediu (2023-2026) și pe termen lung (2027-2030).

Pentru a sprijini implementarea eficientă a Strategiei, componentele includ și politici/direcții prioritare transversale, și anume de consolidare a capacităților umane și pentru dezvoltarea sistemelor informaționale, având în vedere importanța acestora în cadrul reformelor managementului finanțelor publice.

Managementul resurselor umane este o provocare pentru întreg sistemul public. Angajarea și menținerea în sistem a personalului calificat reprezintă o problemă majoră în special pentru domeniile-cheie, care ar putea afecta negativ atât implementarea proiectelor, cât și a reformelor. Pe parcursul implementării Strategiei, eforturile se vor concentra asupra unei soluții sistemice legate de reținerea personalului din administrația publică. Consolidarea capacităților resurselor umane din domeniile-cheie ale managementului finanțelor publice atât din cadrul Ministerului Finanțelor, cât și din cadrul autorităților publice centrale și locale sunt setate pentru domeniile de intervenție respective.

Modernizarea și dezvoltarea sistemelor informaționale care să permită îmbunătățirea proceselor de lucru și a activității administrației publice în ansamblu reprezintă o parte importantă a reformelor din domeniul managementului finanțelor publice. Accentele sunt puse pe modernizarea tuturor proceselor de management al finanțelor publice, inclusiv a proceselor de elaborare a bugetului, de executare a bugetului, precum și a contabilității operațiunilor și a raportării financiare. De asemenea,

se urmărește îmbunătățirea proceselor de management financiar, eficiența, transparența, controlul cheltuielilor publice, precum și asigurarea comodității contribuabililor.

COMPONENTA 1.

Analiza macroeconomică și cadrul macrobugetar

Această componentă indică măsura în care procesul de elaborare a bugetelor este bine fundamentat, bazat pe evidențe, prognoze și previziuni macroeconomice și fiscale solide și de calitate, bine organizat în timp, acoperă o perioadă minimă de trei ani și garantează predictibilitatea alocărilor bugetare.

Sistemul de elaborare a prognozelor macroeconomice și fiscale pentru fundamentarea proiectului bugetului, în general, funcționează bine.

Performanța la componenta Cadrului bugetar pe termen mediu este adecvată, cu excepția subcomponentei de elaborare a analizelor de impact bugetar-fiscal al propunerilor de politici publice, care nu corespunde criteriilor de performanță.

Prognozele solide ale veniturilor, cuplate cu analiza potențialului sistemului fiscal și a impactului schimbărilor în politica fiscală și în cheltuielile bugetare, ar trebui să fie cheia pentru luarea deciziilor. Totodată, luând în considerare rezultatele obținute, necesitatea îmbunătățirii în continuare a capacităților de prognozare macroeconomică și estimare a cadrului macrofiscal rămâne a fi una prioritară.

Ca parte a documentației bugetare, se elaborează o notă privind riscurile bugetar-fiscale, care cuprinde o analiză detaliată și comentarii asupra tuturor riscurilor fiscale explicite și implicite. Au fost înregistrate progrese în identificarea și raportarea riscurilor bugetare și ca obiectiv este necesară în continuare îmbunătățirea notei privind riscurile bugetar-fiscale, cu extinderea domeniilor acoperite, cu o mai bună monitorizare, coordonare interinstituțională și raportare a calității angajamentelor condiționate.

Managementul datoriei este bine pus la punct și prezintă puține semne pentru îngrijorare. Există o strategie clară de gestionare a datoriei, care este implementată astfel încât ținta datoriei să fie respectată și costurile de serviciu ale datoriei să fie ținute sub control.

DOMENIUL DE INTERVENȚIE: prognoza macroeconomică și fiscală

Obiectivul specific: Îmbunătățirea calității previziunilor macroeconomice și fiscale pentru a asigura elaborarea bugetului în baza unui cadru macrobugetar realist și previzibil.

Direcții prioritare pe termen mediu:

- 1) Crearea unui cadru metodologic consolidat de prognozare macroeconomică.
- 2) Dezvoltarea mecanismelor de consultare și comparare cu prognoze macroeconomice elaborate de instituții nonguvernamentale.
- 3) Perfecționarea continuă a metodologiei de estimare a veniturilor prin preluarea practicilor și a instrumentelor moderne.
- 4) Dezvoltarea unor instrumente (modelele micro) moderne pentru evaluarea impactului măsurilor de politică fiscală asupra planificării veniturilor.
- 5) Consolidarea capacităților de analiză și prognozare macroeconomică.
- 6) Dezvoltarea capacităților de analiză a riscurilor bugetar-fiscale, prin introducerea analizei diferitor scenarii de risc, inclusiv a riscurilor produse simultan (stress testing).

Rezultate pe termen mediu:

- 1) Prognoză realistă a cadrului macroeconomic pe termen mediu.
- 2) Abateri minimizate ale prognozelor ce cuprind principalii indicatori, inclusiv veniturile, cheltuielile și soldul bugetar, pentru anul bugetar și doi ani fiscali următori.
- 3) Prognozele și descrierea abaterilor principalilor indicatori bugetari față de previziunile făcute în bugetul anului precedent sunt incluse în documentația bugetară.

Direcții prioritare pe termen lung:

- 1) Dezvoltarea și utilizarea modelelor economice pentru prognoza macroeconomică.
- 2) Utilizarea instrumentelor moderne de prognoză a veniturilor bugetare.
- 3) Instituționalizarea analizei sustenabilității datoriei pe termen mediu și lung.
- 4) Consolidarea rolurilor Ministerului Finanțelor în ceea ce privește supravegherea riscului bugetar-fiscal și funcțiile de gestionare a costurilor și a riscurilor fiscale.
- 5) Utilizarea softurilor specializate, care să contribuie la evaluarea gradului de expunere la riscurile fiscale.
- 6) Introducerea mecanismului expertizei independente a prognozelor macroeconomice.
- 7) Instituirea unei instituții independente de evaluare a politicii bugetar-fiscale (Consiliul Fiscal).

Rezultate pe termen lung:

- 1) Consiliu fiscal operațional.
- 2) Procesul de consultare a prognozelor cu experții independenți instituționalizat.
- 3) Impact al măsurilor de politici, reforme și măsuri economice evaluat.
- 4) Scenarii de prognoză fiscală bazate pe ipoteze macroeconomice alternative elaborate și publicate.

Surse de date/surse de verificare:

CPRF (IP-14, IP-10), SND 5.4. (3), Ministerul Finanțelor.

DOMENIUL DE INTERVENȚIE: datoria sectorului public și garanțiile de stat

Obiectivul specific: asigurarea necesităților de finanțare ale bugetului de stat la un nivel acceptabil de cheltuieli pe termen mediu și lung în condițiile limitării riscurilor implicate.

Direcții prioritare pe termen mediu:

- 1) Dezvoltarea și menținerea pieței interne a valorilor mobiliare de stat.
- 2) Asigurarea transparenței nivelului de îndatorare a țării.

Rezultate pe termen mediu:

- 1) Sistemul informațional "Programul de vânzare directă a valorilor mobiliare de stat către persoanele fizice în Republica Moldova" implementat.
- 2) Datoria de stat raportată corect și la timp.

Direcții prioritare pe termen lung:

- 1) Accesarea pieței financiare internaționale a valorilor mobiliare în vederea asigurării finanțării proiectelor de importanță națională.
- 2) Fortificarea capacităților Ministerului Finanțelor și ale autorităților administrației publice locale în domeniul managementului datoriei.

3) Menținerea sustenabilității datoriei de stat.

4) Elaborarea Programului "Managementul datoriei de stat pe termen mediu".

Rezultate pe termen lung:

- 1) Valori mobiliare de stat emise pe piața financiară internațională.
- 2) Seminare și instruirii organizate pentru managerii datoriei, inclusiv la nivel local.
- 3) Capacitatea țării de a-și finanța obiectivele de politică și de a-și deservi datoria evaluate.
- 4) Ținte stabilite în Programul "Managementul datoriei de stat pe termen mediu" respectate și monitorizate.

Surse de date/surse de verificare:

CPRF (IP-13), DeMPA, Ministerul Finanțelor.

COMPONENTA 2.

Elaborarea și planificarea bugetului

Această componentă include întregul proces de planificare bugetară, relațiile interbugetare, sistemul de salarizare în sectorul bugetar și investițiile publice.

Procesul de elaborare și planificare a bugetelor este reglementat prin acte normative (Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr.181/2014 și Setul metodologic privind elaborarea, aprobarea și modificarea bugetului, aprobat prin Ordinul ministrului finanțelor nr.209/2015) și prin circularele anuale privind limitele preliminare de cheltuieli pentru elaborarea Cadrului bugetar pe termen mediu, inclusiv a politicilor și a strategiilor sectoriale de cheltuieli, și privind elaborarea propunerilor/proiectelor de buget. Bugetele sunt elaborate având la bază clasificția bugetară aliniată la standardele internaționale.

Totodată, în procesul de planificare bugetară se atestă deficiențe la respectarea calendarului bugetar, și anume aprobarea cu depășirea termenului a Cadrului bugetar pe termen mediu și a legilor bugetare anuale. De asemenea, tendințele pentru ultimii ani bugetari relevă faptul că autoritățile publice (centrale și locale) au avut la dispoziție mai puțin de patru săptămâni de la emiterea circularelor bugetare de către Ministerul Finanțelor pentru a-și finaliza procedurile de planificare bugetară. În ultimii ani, aceste întâzieri sunt determinate de unii factori externi (pandemia de COVID-19, criza energetică, criza refugiaților etc.), precum și de factorul politic decizional.

Totodată, deficiențe se atestă și la etapa de formulare a bugetului (programelor), care nu ține cont de discrepanțele de gen. Orientările metodologice emise de către Ministerul Finanțelor și circulara bugetară a unităților ministerelor de resort nu oferă informații suficiente cu privire la impactul politicilor bugetare asupra egalității de gen și/sau ghidare privind modul de realizare a acestora. Documentația bugetară nu include o prezentare generală a priorităților de politici guvernamentale în sprijinul îmbunătățirii egalității de gen, detalii despre măsurile bugetare care vizează consolidarea egalității de gen și analiza impactului politicilor bugetare asupra egalității de gen.

Capacitățile de estimare a costurilor politicilor, precum și alocarea resurselor în conformitate cu prioritățile de politici urmează a fi consolidate. Este necesară o prioritizare mai clară și în timp util a politicilor pentru a permite o bugetare adecvată pe termen mediu și anual.

Bugetarea bazată pe performanțe este implementată, iar bugetele pe programe ale autorităților bugetare sunt parte componentă a documentației bugetare. Totodată, este necesară îmbunătățirea capacităților autorităților bugetare în stabilirea indicatorilor de performanță sensibili la gen în corelare cu prioritățile de politici/prioritățile strategice, precum și în monitorizarea și raportarea indicatorilor de performanță sensibili la gen din domeniul de responsabilitate.

În vederea îmbunătățirii eficienței și a eficacității cheltuielilor bugetare, începând cu anul 2018, în Republica Moldova a fost pus în aplicare procesul de raționalizare a cheltuielilor, care presupune revizuirea cheltuielilor sectoriale cu scopul identificării celor ineficiente. Ca urmare a acestei revizuirii, sunt elaborate propuneri de ajustare a cadrului normativ în vigoare, astfel ca economiile formate ca rezultat al eliminării cheltuielilor ineficiente să poată fi redirecționate spre alte politici prioritare.

Acest exercițiu a fost pilotat în trei sectoare – educația, agricultura și ocrotirea sănătății. Trebuie menționat că acest proces este unul colaborativ, care presupune participarea reprezentanților din diferite ministere/autorități bugetare, în funcție de sectorul supus raționalizării cheltuielilor. Un rol important în acest proces le revine ministerelor, iar fără participarea efectivă a ministerelor vizate, Ministerul Finanțelor nu poate conduce un astfel de exercițiu. Procesul de raționalizare a cheltuielilor urmează a fi instituționalizat la scară largă, astfel încât în termen de 5-7 ani, fiecare sector gestionat de ministere să fie supus procesului de raționalizare a cheltuielilor bugetare. Cu toate acestea, capacitățile analitice pentru efectuarea unor astfel de analize lipsesc atât în cadrul Ministerului Finanțelor, cât și în cadrul altor ministere/autorități bugetare.

Sistemul actual de salarizare reprezintă rezultatul modificărilor operate atât la etapa de adoptare a cadrului normativ aferent, cât și ulterior, în procesul de implementare. Aceste modificări, de multe ori efectuate ad-hoc sau sub influența factorului politic, au afectat natura sistemului, dat fiind că unele dintre aceste modificări au avut impact direct asupra ierarhiei posturilor. Adicional, printre constrângerile și provocările din sistemul actual de salarizare, pot fi menționate cele referitoare la echitate și competitivitate, acestea fiind considerate, în prezent, cele mai semnificative, cu un impact social accentuat.

Se constată că sistemul actual nu asigură un nivel competitiv de salarizare, în special pentru funcțiile din administrația publică (mai ales la nivel local), educație, sănătate și asistență socială. În general, personalul bugetar este salarizat mai slab decât personalul din sectorul privat. În aceste condiții, cumulate cu alte provocări ce țin de deficiențele sistemelor de management al resurselor umane, există dificultăți semnificative în atragerea și menținerea personalului din sistemul bugetar.

Interpretarea actualului sistem ca fiind unul rigid constituie, la fel, o constrângere, ce se accentuează treptat, în special din perspectiva autorităților locale și a structurilor care reprezintă aceste autorități. Astfel, rigiditatea sistemului este considerată o sursă de inequități.

Un alt segment care necesită intervenții pentru sporirea eficienței sistemului de salarizare este dezvoltarea continuă a mecanismelor de monitorizare a unităților de personal în strânsă corelare cu procesele de planificare a fondului de salarizare a autorităților publice. În acest sens, eliminarea unor deficiențe și discrepanțe prin consolidarea procesului de management al resurselor umane la nivel de unități de personal și activitatea de planificare a resurselor bugetare la capitolul cheltuieli de personal este esențială.

Managementul investițiilor publice (MIP), conform evaluării CPRF 2021, reprezintă o îngrijorare majoră. Niciuna dintre cele patru subcomponente ale MIP nu a obținut calificativ pozitiv. Cea mai importantă subcomponentă a MIP, conform metodologiei CPRF, este selectarea proiectelor de investiții, care a fost evaluată cu lipsa în general a oricărui mecanism de prioritizare centrală a investițiilor publice.

Nivelul investițiilor este disproporțional de mic comparativ cu nivelul cheltuielilor curente, dar chiar și în aceste condiții investițiile nu sunt implementate eficient.

Suplimentar la concluziile CPRF 2021, Evaluarea managementului investițiilor publice 2019 a exprimat un nivel de îngrijorare foarte înalt în ceea ce privește performanța sistemului de investiții publice, menționând că această problemă nu doar persistă de două decenii, dar și se agravează în timp și efectele ei au un caracter cumulativ. Astfel, cadrul de reglementare a MIP este limitat de sfera sa îngustă de cuprindere și aplicare neunitară, transparența scăzută în procesul de selectare a proiectelor și nivelul scăzut al capacităților instituționale în domeniul managementului investițiilor publice.

DOMENIUL DE INTERVENȚIE: planificarea bugetară

Obiectivul specific: asigurarea disciplinei bugetar-fiscale generale și a stabilității bugetului public național pe termen mediu și lung, respectarea calendarului bugetar, asigurarea alocării resurselor financiare publice în strânsă corelare cu prioritățile de politici și limitele de cheltuieli stabilite în Cadrul bugetar pe termen mediu.

Direcții prioritare pe termen mediu:

- 1) Consolidarea capacităților pentru estimarea costurilor reformelor/măsurilor de politici.
- 2) Asigurarea consistenței în prezentarea cheltuielilor în Cadrul bugetar pe termen mediu și în bugetul anual.
- 3) Asigurarea conformității strategiilor sectoriale de cheltuieli cu documentele de planificare strategică și cu limitele de cheltuieli pe termen mediu.

4) Revizuirea calendarului bugetar în sensul ajustării acestuia la modul în care să permită respectarea acestuia de către toate autoritățile implicate în procesul bugetar.

5) Instituționalizarea procesului de evaluare periodică a performanței cheltuielilor sectoriale (raționalizarea cheltuielilor).

6) Integrarea dimensiunii de gen în planificarea bugetară pe termen mediu.

Rezultate pe termen mediu:

1) Cadrul bugetar pe termen mediu include obiective și ținte fiscale cantitative, bazate pe timp, împreună cu obiective calitative pentru cel puțin anul bugetar și următorii doi ani fiscali.

2) Calendarul bugetar anual este respectat de către toate autoritățile implicate în procesul bugetar.

Direcții prioritare pe termen lung:

1) Estimarea obligatorie și realistă a costurilor reformelor propuse de către autorități.

2) Creșterea capacității Guvernului de a estima impactul fiscal al propunerilor de politici de venituri și cheltuieli elaborate la etapa elaborării Cadrului bugetar pe termen mediu.

3) Revizuirea regulilor bugetar-fiscale și ajustarea acestora pentru reducerea caracterului prociclic al deficitului bugetar.

4) Stabilirea priorităților de politici guvernamentale pentru a ghida procesul de planificare pe termen mediu.

5) Consolidarea capacităților instituționale pe segmentul planificării bugetare și al evaluării performanței implementării programelor bugetare (sectoriale).

6) Reglementarea cazurilor de includere în bugetul anual a unor măsuri de politici noi, neexaminată la etapa elaborării Cadrului bugetar pe termen mediu, prin introducerea unor criterii pentru astfel de cazuri.

7) Promovarea dialogului între Ministerul Finanțelor și autoritățile publice centrale și locale și Banca Națională a Moldovei privind politicile bugetar-fiscale, managementul financiar, anticiparea riscurilor etc.

Rezultate pe termen lung:

1) Estimările impactului fiscal al tuturor modificărilor sunt propuse în politica bugetar-fiscală pentru anul bugetar și următorii doi ani fiscali.

2) Bugetul anual (documentația bugetară) conține un raport care descrie progresele înregistrate în corelare cu cadrul de cheltuieli pe termen mediu și oferă o explicație a motivelor oricărei abateri de la obiectivele și țintele stabilite.

3) Plafoanele de cheltuieli agregate pentru anul bugetar și următorii doi ani fiscali și plafoanele la nivel de minister pentru anul bugetar sunt aprobate de Guvern înainte de emiterea primei circulare bugetare.

Surse de date/surse de verificare:

CPRF (IP-15, IP-16, IP-17, IP-21.4), Ministerul Finanțelor.

DOMENIUL DE INTERVENȚIE: investiții publice

Obiectivul specific: garantarea durabilității proiectelor de investiții publice.

Direcții prioritare pe termen mediu:

1) Actualizarea registrului proiectelor de investiții capitale publice, inclusiv a celor nefinalizate.

2) Implementarea mecanismului național de evaluare a eligibilității proiectelor de investiții capitale publice.

3) Dezvoltarea portofoliului de proiecte investiționale pregătite pentru implementare.

4) Prioritizarea proiectelor de investiții și introducerea bugetării multianuale pentru obiectivele/proiectele de investiții.

5) Creșterea transparenței rezultatelor analizei economice a proiectelor de investiții.

6) Fortificarea capacităților instituționale ale autorităților publice centrale și locale pentru evaluarea, monitorizarea și implementarea proiectelor finanțate din toate sursele (interne și externe).

7) Punerea în aplicare a noului Regulament cu privire la proiectele de investiții capitale publice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.684/2022, precum și a Sistemului informațional Registrul proiectelor de investiții capitale (SI RPIC).

Rezultate pe termen mediu:

1) Studiile de (pre)fezabilitate a proiectelor de investiții publice, acceptate pentru finanțare, publicate.

2) Baza de date a proiectelor de investiții, care include studiile de fezabilitate a proiectelor, elaborată.

3) Criterii de evaluare a eligibilității proiectelor de investiții capitale publice elaborate și publicate.

4) Estimări de cost și ținte pentru proiectele de investiții pe termen mediu elaborate.

5) Prevederile Regulamentului cu privire la proiectele de investiții capitale publice implementate integral.

Direcții prioritare pe termen lung:

1) Includerea obligatorie în strategiile, programele și planurile de acțiuni de dezvoltare sectorială a programelor de investiții specifice sectorului.

2) Creșterea transparenței informației privind rezultatele analizei economice a proiectelor de investiții.

3) Îmbunătățirea gestionării la toate etapele de implementare a proiectelor de investiții publice pentru a spori eficiența acestora, inclusiv asigurarea transparenței procesului decizional privind alocarea fondurilor.

4) Îmbunătățirea controlului angajamentului și gestionarea disponibilităților pentru proiecte investiționale.

5) Instituirea sistemului de raportare postimplementare a proiectelor.

6) Modernizarea Sistemului informațional al proiectelor de investiții capitale, inclusiv cu integrarea proiectelor finanțate din fondurile de dezvoltare (SI RPIC versiunea a II-a).

Rezultate pe termen lung:

1) Toate proiectele de investiții de capitale publice finanțate din bugetul de stat urmează procedurile de evaluare a eligibilității stabilite.

2) Rapoartele postimplementare publicate de către autorii acestora.

3) Programe investiționale specifice sectorului integrate în strategiile, programele și planurile de acțiuni de dezvoltare sectorială.

Surse de date/surse de verificare:

CPRF (IP-11), EMIP, Ministerul Finanțelor.

DOMENIUL DE INTERVENȚIE: sistemul de salarizare în sectorul bugetar

Obiectivul specific: asigurarea unui nivel echitabil de remunerare în sectorul bugetar.

Direcții prioritare pe termen mediu:

1) Evaluarea actualului sistem de salarizare în sectorul bugetar, definit prin Legea nr.270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar.

2) Evaluarea sistemică a tuturor funcțiilor în sectorul bugetar, în baza rezultatelor implementării Legii nr.270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar.

3) Revizuirea și perfecționarea cadrului normativ aferent sistemului de salarizare din sectorul bugetar.

4) Elaborarea și dezvoltarea unor sisteme informaționale de evidență a indicatorilor bugetari la componenta cheltuieli de personal, capabile să asigure realizarea diferitor scenarii și modele de intervenție pe termen mediu în procesul de prognozare și planificare a cheltuielilor de personal în sectorul bugetar.

Rezultate pe termen mediu:

- 1) Indicatori și recomandări pertinente de politică publică formulate.
- 2) Totalitatea funcțiilor publice din sectorul bugetar evaluate și ierarhizate corespunzător.
- 3) Cadru normativ aferent sistemului de salarizare din sectorul bugetar revizuit și perfecționat.
- 4) Sistem informațional de evidență a indicatorilor bugetari la componenta cheltuieli de personal dezvoltat și implementat.
- 5) Mecanisme eficiente de examinare a estimărilor cheltuielilor de personal ale autorităților/instituțiilor bugetare aplicate.

Direcții prioritare pe termen lung:

- 1) Perfecționarea sistemului actual de salarizare prin elaborarea și implementarea unui document strategic de politică salarială pentru asigurarea unui nivel adecvat de remunerare, motivare și performanță a personalului din sectorul bugetar.
- 2) Creșterea echității salarizării în sectorul bugetar, prin asigurarea plății egale pentru muncă de valoare egală, nu doar în stabilirea salariului de bază, ci și din perspectiva tuturor drepturilor salariale care sunt incluse în salariul lunar, pentru ca acesta să reflecte corect ierarhia funcțiilor rezultată din evaluarea posturilor.
- 3) Perfecționarea continuă a sistemului de evidență și monitorizare a angajaților din sectorul bugetar.
- 4) Dezvoltarea unor proceduri de planificare a fondului de remunerare a muncii, bazate pe performanță, echitate, nediscriminare și control al riscurilor, în strânsă corelare cu procesul general de planificare bugetară.

Rezultate pe termen lung:

- 1) Sistem de salarizare perfecționat și dezvoltat corespunzător pe baza unui document strategic de politică salarială în sectorul bugetar elaborat și implementat corespunzător.
- 2) Ierarhizare corespunzătoare a funcțiilor rezultată din evaluarea posturilor bazată pe echitate.
- 3) Sistem de evidență și monitorizare a angajaților din sectorul bugetar perfecționat și dezvoltat conform necesităților.
- 4) Proceduri eficiente și obiective de planificare a fondului de remunerare a muncii, în strânsă corelare cu procesul de management al riscurilor aferente.

Surse de date/surse de verificare:

CPRF (IP-23), Ministerul Finanțelor.

COMPONENTA 3.

Executarea bugetului, contabilitatea și raportarea

Componenta respectivă acoperă domeniul tematic de executare a bugetului, a managementului mijloacelor bănești, raportarea privind executarea bugetului, contabilitatea și raportarea financiară.

Prognoza veniturilor se întocmește pe baza previziunilor de venituri transmise și actualizate periodic de către administratorii de venituri. Cheltuielile sunt prognozate pe baza necesităților de finanțare estimate de către administratorii de bugete.

Ținerea evidenței contabile și raportarea, conform evaluării CPRF 2021, reflectă realitatea, rapoartele financiare sunt întocmite în termenul necesar și oferă o imagine clară asupra situației financiare. Sistemul de integritate a datelor financiare funcționează bine. Sistemul de raportare bugetară pe parcursul anului funcționează relativ bine. Evoluțiile pe subcomponente au fost mixte. Acoperirea și comparabilitatea rapoartelor s-a îmbunătățit.

Raportarea privind executarea bugetelor este reglementată de prevederile Legii finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr.181/2014. Normele metodologice

privind executarea de casă a bugetelor componente ale bugetului public național prevăd ca rapoartele de executare bugetară să fie prezentate într-o formă comparabilă cu bugetele aprobate. Astfel de rapoarte sunt întocmite lunar, trimestrial, semestrial și anual de către unitățile executoare respective și sunt transmise Ministerului Finanțelor.

DOMENIUL DE INTERVENȚIE: executarea bugetului

Obiectivul specific: asigurarea unui control eficient și a unei monitorizări adecvate la fiecare etapă a procesului de executare.

Directii prioritare pe termen mediu:

1) Diminuarea abaterilor în componența cheltuielilor sub aspect economic comparativ cu bugetul aprobat.

2) Monitorizarea informației consolidate a fondurilor în Contul unic trezorerial și includerea fondurilor gestionate de toate instituțiile publice la autogestiuine în Contul unic trezorerial și în alte conturi deschise la Banca Națională a Moldovei și la băncile licențiate.

3) Perfecționarea controlului angajamentelor și creșterea calității prognozelor.

4) Instituționalizarea verificării și evaluării performanței autorităților administrației publice centrale privind respectarea alocațiilor conform limitelor aprobate în legile bugetare anuale.

5) Monitorizarea continuă și îmbunătățirea controlului permanent de către unitățile bugetare al arieratelor la cheltuieli, pentru menținerea acestora la un nivel minim.

6) Monitorizarea continuă a arieratelor la creanțe pentru plăți anticipate la bugetul de stat.

7) Consolidarea credibilității bugetare prin implementarea previzibilității finanțării cheltuielilor.

8) Perfecționarea continuă a cadrului normativ și ajustarea sistemelor informaționale privind încasarea și evidența veniturilor.

Rezultate pe termen mediu:

1) Rezultat total al cheltuielilor cuprins între 95% și 105% din cheltuielile bugetate agregate aprobate în cel puțin doi din ultimii trei ani.

2) Variație a cheltuielilor mai mică de 5% în cel puțin doi din ultimii trei ani.

3) Solduri bancare și de numerar consolidate zilnic.

4) Prognoză a fluxului de numerar pregătită pentru anul bugetar și actualizată lunar pe baza intrărilor și ieșirilor efective de numerar.

5) Stoc de arierate la cheltuieli nu depășește 2% din totalul cheltuielilor în cel puțin doi din ultimii trei ani bugetari finalizați.

Directii prioritare pe termen lung:

1) Monitorizarea continuă și dezvoltarea prognozelor anuale și lunare.

2) Operaționalizarea și respectarea regulilor legate de disciplina fiscală, inclusiv la nivel politic.

3) Revizuirea statutelor unităților de implementare a proiectelor.

4) Dezvoltarea instrumentelor de control privind formarea arieratelor la cheltuieli.

5) Monitorizarea și îmbunătățirea raportării datoriilor cu termen de achitare expirat.

6) Perfecționarea continuă a cadrului normativ și metodologic de executare a bugetului.

7) Dezvoltarea continuă a Sistemului informațional integrat al finanțelor publice, implementarea instrumentelor flexibile de control al angajamentelor înregistrate și al tranzacțiilor efectuate, precum și oferirea rapoartelor în regim online.

8) Automatizarea formularelor de monitorizare a trasabilității cheltuielilor publice pentru instituțiile bugetare.

Rezultate pe termen lung:

1) Controale cuprinzătoare ale angajamentelor de cheltuieli aplicate și angajamente asumate limitate efectiv în baza alocațiilor bugetare aprobate.

- 2) Toate plățile conforme cu procedurile stabilite de plată.
- 3) Toate excepțiile autorizate corespunzător în prealabil și justificate.

Surse de date/surse de verificare:

CPRF (IP-1, IP-2, IP-21.1, IP-20, IP-21.2, IP-22, IP-25), Ministerul Finanțelor.

DOMENIUL DE INTERVENȚIE: ținerea evidenței și raportarea privind executarea bugetului

Obiectivul specific: instituirea unui sistem adecvat de contabilitate și de raportare în sectorul bugetar.

Direcții prioritare pe termen mediu:

1) Îmbunătățirea cadrului normativ privind prelucrarea sumelor încasate la contul trezorerial de venituri neidentificate.

2) Consolidarea capacităților autorităților administrației publice centrale privind monitorizarea și furnizarea rapoartelor de executare a bugetului.

3) Perfecționarea analizei bugetare și a perspectivelor în domeniul finanțelor publice prin extinderea Raportului privind executarea bugetului cu informații referitoare la fluxurile de numerar prezentate în rapoartele financiare.

Rezultate pe termen mediu:

1) Reconciliere bancară pentru toate conturile bancare active ale Guvernului central desfășurate cel puțin săptămânal la niveluri agregate și detaliate, de obicei în termen de o săptămână de la sfârșitul fiecărei săptămâni.

2) Rapoarte ale instituțiilor bugetare digitalizate.

Direcții prioritare pe termen lung:

1) Dezvoltarea și consolidarea capacităților Sistemului trezorerial de evidență a cheltuielilor în baza angajamentelor asumate în baza de contracte, precum și în baza facturilor fiscale.

2) Dezvoltarea continuă a Sistemului informațional integrat al finanțelor publice și oferirea rapoartelor în regim online.

3) Includerea în rapoartele privind executarea bugetelor a informației privind angajamentele.

4) Emiterea rapoartelor privind executarea bugetului în cel mult 15 zile.

5) Perfecționarea cadrului normativ și metodologic privind raportarea pentru instituțiile/autoritățile bugetare.

6) Modificarea cadrului normativ în partea ce ține de termenul de prezentare a rapoartelor bugetare.

7) Elaborarea standardelor de contabilitate în sectorul public bazate pe standardele internaționale IPSAS (*International Public Sector Accounting Standards*).

8) Consolidarea capacităților de implementare a Standardelor naționale de contabilitate în sectorul public.

9) Implementarea și ajustarea continuă și conformă cu standardele aprobate a Sistemului informațional "Contabilitate unică bugetară" în mod obligatoriu pentru toate autoritățile/instituțiile bugetare.

Rezultate pe termen lung:

1) Rapoarte de execuție bugetară elaborate lunar, în termen de două săptămâni de la sfârșitul fiecărei luni.

2) Analiză a execuției bugetare oferită de oricare dintre clasificările bugetare utilizate.

3) Informații privind cheltuielile acoperite atât în faza de angajament, cât și în cea de plată.

4) Rapoarte financiare pentru administrația centrală bugetară întocmite anual, care conțin informații complete despre venituri, cheltuieli, active financiare nefinanciare,

pasive, garanții și obligații pe termen lung și sunt susținute de un flux de numerar reconciliat.

5) Rapoarte financiare pentru administrația centrală bugetară depuse pentru audit extern în termen de 3 luni de la sfârșitul anului bugetar.

6) Standarde contabile aplicate tuturor rapoartelor financiare bazate pe standardele internaționale.

7) Majoritate a standardelor internaționale încorporate în standardele naționale.

8) Standarde utilizate la întocmirea rapoartelor financiare anuale prezentate în note la rapoarte.

Surse de date/surse de verificare:

CPRF (IP-27, IP-28, IP-29), Ministerul Finanțelor.

COMPONENTA 4.

Controlul financiar public intern

Componenta respectivă acoperă domeniul tematic de control financiar public intern.

Chiar dacă conceptul de control financiar public intern a fost introdus în anul 2010, acesta nu poate fi considerat implementat și complet funcțional. Tranziția la controlul descentralizat și responsabilitatea sporită pentru managementul performanței implică schimbarea culturii organizaționale a administrației publice, fapt care face această reformă dificilă, necesitând timp, sprijin și angajament politic ferm, vizibilitate sporită și sinergie cu reformele conexe.

Problemele înregistrate într-o măsură semnificativă sunt cauzate de lipsa de coordonare între acțiunile de dezvoltare a controlului financiar public intern și alte reforme ale administrației publice, de deficitul de resurse alocate, dar și de nivelul scăzut de percepere, sprijin și asumare de angajamente înregistrat în perioadele anterioare.

În general, cultura de administrare și practicile actuale cu privire la organizarea sistemelor, structurilor și a proceselor în baza modelului de control centralizat determină perceperea greșită a nivelului de responsabilitate și a importanței organizării și dezvoltării controlului intern managerial. Sistemul nu își atinge obiectivele în condițiile unui interes scăzut din partea managementului de nivel superior, ale unei slabe delegări a împuternicirilor și a responsabilităților, ale unor proceduri interne insuficiente sau generale, care nu corespund volumului de fonduri gestionate și profilului de risc al autorității publice, ale unor sisteme slab dezvoltate de management al performanțelor și riscurilor, precum și ale unei oferte limitate de specialiști cu experiență și cunoștințe specifice suficiente în gestionarea finanțelor publice și organizarea controlului intern.

Planurile de acțiuni nu sunt revizuite în funcție de factorii care intervin pe parcursul anului de gestiune, iar nivelul de realizare a acestora este dificil de apreciat în lipsa unor indicatori de monitorizare suficient de detaliați și măsurabili. Potrivit CPRF 2021, datele de performanță sunt colectate și publicate, însă "utilizarea informațiilor despre performanță este doar un proces birocratic", acestea, de obicei, nefiind luate în considerare. Eventualul dezechilibru între acțiunile planificate și resursele necesare pentru implementarea lor are efect negativ asupra gradului de atingere a obiectivelor de către entitățile publice. O altă problemă este lipsa de înțelegere și aplicare corectă a mecanismelor de "delegare a împuternicirilor", care ar permite managerilor de nivel inferior să ia decizii necesare pentru realizarea obiectivelor stabilite.

Conform CPRF 2021, funcția de audit intern funcționează cu deficiențe. Deși în ultimii ani auditul intern și-a consolidat poziția în sectorul public, nivelul scăzut de ocupare a posturilor în cadrul subdiviziunilor de audit intern face ca serviciile de audit intern să nu fie pe deplin acoperite.

Concomitent, se constată că, de regulă, controlul intern managerial nu este deplin funcțional în entitățile în care auditul intern activează sub limitele resurselor necesare. Este de menționat că, la situația din 31 decembrie 2021, 67% din subdiviziunile de audit

intern instituite în entitățile publice dispuneau de o singură unitate de personal. Cerințele normative minime privind alocarea resurselor de personal pentru auditul intern sunt respectate de doar 33% din autoritățile administrației publice centrale și 9% din autoritățile administrației publice locale de nivelul al doilea, care au aprobat cel puțin trei și, respectiv, două unități de personal pentru subdiviziunile de audit intern.

La nivelul autorităților administrației publice, distribuția resurselor de personal între autoritatea ierarhic superioară și entitățile subordonate ar putea fi mai eficientă. În CPRF 2021 se stipulează: "Funcția de audit intern necesită consolidarea la nivelul autorităților superioare pentru dimensionarea rațională a subdiviziunilor de audit intern și pentru a asigura implementarea efectivă a mecanismelor de asigurare a calității."

Procesul de asigurare a calității auditului intern nu este utilizat pe larg. Activitatea de audit intern este concentrată preponderent pe domeniile cu risc înalt, care sunt evaluate prin prisma respectării cadrului normativ, și mai puțin pe evaluarea performanței și a eficienței sistemelor informaționale.

Coordonarea și armonizarea centralizată a controlului financiar public intern, realizată de Ministerul Finanțelor cu resurse insuficiente, a redus capacitatea de a evalua în teren impactul implementării politicii promovate și de a interveni prompt și eficient, cu soluții viabile și prin prisma cunoașterii problemelor. Mai mult decât atât, organizarea structurală simplistă a unității centrale de armonizare, subdiviziune a Ministerului Finanțelor responsabilă de elaborarea, promovarea și monitorizarea politicii în domeniul controlului financiar public intern și repartizarea difuză a sarcinilor în cadrul acesteia, nu sprijină dezvoltarea și specializarea experților în domenii distincte, orientate pe controlul intern managerial și, respectiv, pe auditul intern, fapt care ar permite fortificarea capacităților de monitorizare și de intervenții eficiente și în timp util pentru stimularea dezvoltării continue a sistemului.

DOMENIUL DE INTERVENȚIE: controlul intern managerial

Obiectivul specific: asigurarea utilizării fondurilor publice conform principiilor de bună guvernare, prin implementarea controlului intern managerial și a auditului intern în entitățile publice pe baza standardelor și bunelor practici UE.

Direcții prioritare pe termen mediu:

1) Conceptualizarea unui model de organizare descentralizată a proceselor de activitate în cadrul unui sistem de management delegat.

2) Fortificarea mecanismelor de planificare și raportare a activității bazate pe performanță și riscuri.

3) Consolidarea procedurilor de monitorizare și raportare cu privire la controlul intern managerial.

4) Elaborarea și punerea în aplicare a unui sistem de dezvoltare a capacităților (cunoștințelor și abilităților) manageriale pentru organizarea unui sistem privind controlul intern managerial eficient.

Rezultate pe termen mediu:

1) Reguli și principii de organizare a proceselor prin delegare de responsabilități elaborate.

2) Conformitate a sistemelor de management al riscurilor și performanței în creștere.

3) Procese de monitorizare și raportare cu privire la controlul intern managerial eficient extinse și digitalizate.

4) Program de instruire în domeniul controlului intern managerial eficient a managerilor din sectorul public elaborat și implementat.

Direcții prioritare pe termen lung:

1) Sporirea răspunderii manageriale cu privire la gestionarea fondurilor publice conform principiilor buneii guvernări, prin consolidarea sistemelor de control intern managerial în sectorul public.

2) Fortificarea capacităților manageriale de dezvoltare a controlului intern managerial eficient, orientat spre competențe, împuterniciri și responsabilitate pentru performanța activității.

Rezultate pe termen lung:

1) Număr de opinii fără rezerve asupra situațiilor financiare consolidate ale autorităților administrației publice centrale majorat.

2) Grad de conformare a sistemelor controlului intern managerial la standardele naționale în domeniu îmbunătățit.

Surse de date/surse de verificare:

CPRF (IP-23, IP-25), Raport consolidat privind controlul financiar public intern, Ministerul Finanțelor; Raport asupra administrării și întrebuintării resurselor financiare publice și patrimoniului public, Curtea de Conturi.

DOMENIUL DE INTERVENȚIE: auditul intern

Direcții prioritare pe termen mediu:

1) Consolidarea funcției de audit intern la toate nivelurile administrației publice.

2) Îmbunătățirea sistemului de certificare și dezvoltare a calificării profesionale a auditorilor interni din sectorul public.

3) Dezvoltarea unui cadru procedural pentru aplicarea tehnicilor moderne de lucru în domeniul auditului intern, inclusiv luarea în considerare a dimensiunii egalității de gen.

Rezultate pe termen mediu:

1) Criterii minime de dimensionare a subdiviziunilor de audit intern din cadrul organelor autorității administrației publice centrale elaborate și aplicate.

2) Număr de deținători ai certificatelor de calificare în domeniul auditului intern în sectorul public în creștere.

3) Proceduri moderne de activitate în domeniul auditului intern testate și dezvoltate.

Direcții prioritare pe termen lung:

1) Acoperirea cu servicii de audit intern a resurselor și cheltuielilor bugetului de stat.

2) Concentrarea activității de audit intern pe domeniile cu risc înalt, care sunt evaluate sub aspectul performanței.

3) Implementarea efectivă a mecanismelor de asigurare a calității activității de audit intern din sectorul public.

Rezultate pe termen lung:

1) 100% ministere și alte autorități ale administrației publice centrale de specialitate au instituit în structura organizațională subdiviziuni de audit intern, dimensionate în baza criteriilor minime stabilite.

2) Pondere a auditului de conformitate în totalul misiunilor de audit realizate în descreștere.

3) Pondere a subdiviziuni de audit intern supuse evaluării externe în ultimii 5 ani de 10%.

Surse de date/surse de verificare:

CPRF (IP -26), Raport consolidat privind control financiar public intern, Ministerul Finanțelor.

DOMENIUL DE INTERVENȚIE: coordonarea și armonizarea centralizată a controlului financiar public intern

Direcții prioritare pe termen mediu:

1) Promovarea și mediatizarea conceptului de control financiar public intern, a rolului și responsabilităților aferente acestuia.

2) Structurarea unității centrale de armonizare conform competențelor delegate și asigurarea cu resurse adecvate pentru coordonarea eficientă a politicii de dezvoltare a controlului financiar public intern.

Rezultate pe termen mediu:

- 1) Program de mediatizare a controlului financiar public intern implementat.
- 2) Unitate centrală de armonizare structurată și echipată cu resurse suficiente pentru realizarea obiectivelor aprobate prin prisma atribuțiilor delegate.

Direcții prioritare pe termen lung:

- 1) Creșterea nivelului de conștientizare și înțelegere a importanței și valorii politicii controlului financiar public intern.
- 2) Dezvoltarea capacității de armonizare și coordonare în domeniul controlului financiar public intern.

Rezultate pe termen lung:

- 1) Nivel de asumare a răspunderii manageriale corespunzător rezultatelor evaluării controlului intern managerial și opiniei auditului intern.
- 2) Acoperire cu instrumente de monitorizare și analiză a întregii arii de aplicabilitate a controlului financiar public intern.

Surse de date/surse de verificare:

Raport consolidat privind controlul financiar public intern, Ministerul Finanțelor.

COMPONENTA 5.

Politici fiscale și vamale și administrarea veniturilor

O fiscalitate echitabilă, eficientă, simplă și sustenabilă reprezintă obiectivul principal ce ar favoriza tranziția către o economie rezilientă și competitivă. Politicile fiscale și vamale trebuie să fie orientate spre crearea unui sistem fiscal național integrat în spațiul UE, care să garanteze că atât cetățenii, cât și întreprinderile achită într-un mod simplu, corect și integral impozitele.

De asemenea, sistemul fiscal național trebuie să asigure că întreprinderile și cetățenii își valorifică la maximum potențialul economic, sunt predispuși la investiții sustenabile, creând în acest sens noi locuri de muncă.

Mobilizarea și utilizarea eficientă a resurselor interne sunt esențiale pentru finanțarea ODD. Rolul principal al unui sistem fiscal este generarea de resurse financiare care să asigure finanțarea cheltuielilor publice pentru investiții, educație, protecție socială, ordine publică etc., acestea având drept scop creșterea bunăstării cetățenilor.

Politicile fiscale și vamale trebuie să fie direcționate spre reducerea costurilor de conformitate pentru întreprinderi, să faciliteze investițiile naționale și străine și să ofere mediul potrivit atât pentru întreprinderile mici și mijlocii, cât și pentru întreprinderile mai mari, pentru o tranziție către economia verde și digitală. Stimularea proceselor digitale urmează să aibă loc atât la nivelul companiilor, ceea ce ar asigura competitivitate, cât și la nivelul autorităților fiscale și vamale, ceea ce ar asigura simplitate în procesul de raportare și achitare a impozitelor.

Republica Moldova, prin Acordul de Asociere între Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de altă parte (în continuare – *Acordul de Asociere RM-UE*), și-a asumat angajamentul armonizării legislației naționale, fapt ce impune necesitatea accelerării proceselor de armonizare aprofundată a legislației naționale, inclusiv a celei fiscale și vamale.

Această componentă cuprinde aspecte ce țin de asigurarea unui nivel corespunzător de colectare a veniturilor bugetare necesare pentru finanțarea cheltuielilor publice, prin implementarea măsurilor digitale, corecte și coerente de administrare fiscală și vamală.

Conform evaluării CPRF 2021, performanța componentei de administrare a veniturilor este medie, motivul fiind abordarea sistemică parțială la evaluarea riscurilor de conformitate și gradul scăzut de realizare a controalelor planificate.

Suplimentar la evaluarea CPRF 2021, pe parcursul anului 2022 a avut loc evaluarea sistemului de administrare fiscală a Republicii Moldova, prin utilizarea Instrumentului de evaluare diagnostică a administrării fiscale (TADAT) prin referire la 9 domenii de activitate: (1) integritatea bazei de contribuabil înregistrat, (2) managementul eficient al riscului, (3) sprijinirea conformității voluntare, (4) depunerea la timp a declarațiilor fiscale, (5) plata la timp a taxelor, (6) raportare exactă în declarații, (7) soluționarea eficientă a litigiilor fiscale, (8) gestionarea eficientă a veniturilor și (9) responsabilitate și transparență, precum și 32 de indicatori de nivel înalt esențiali pentru performanța administrației fiscale, care sunt legați de domeniile respective. Din cei 32 de indicatori, 4 indicatori au fost apreciați cu scorul A, 9 – cu scorul B, 11 – cu scorul C și 8 – cu scorul D.

Asigurarea colectării efective a veniturilor fiscale, în special ca urmare a reducerii evaziunii fiscale, reprezintă o condiție esențială pentru finanțarea serviciilor publice de calitate, precum și pentru așezarea justă a sarcinii fiscale între contribuabili. De asemenea, aceasta contribuie la crearea unor condiții de concurență loială între companii, îmbunătățind competitivitatea economiei naționale.

DOMENIUL DE INTERVENȚIE: politici fiscale și vamale

Obiectivul specific: crearea unui sistem fiscal și vamal armonizat, echitabil, eficient și simplu, care să asigure mobilizarea resurselor bugetare necesare pentru finanțarea obiectivelor de dezvoltare sustenabilă, facilitarea comerțului și trecerea la o economie verde, digitală și competitivă.

Direcții prioritare pe termen mediu:

1) Armonizarea legislației fiscale în partea ce ține de TVA și accize în conformitate cu directivele UE.

2) Aprobarea Regulamentului de punere în aplicare a noului Cod vamal armonizat, inclusiv actele normative secundare la nivel de autorități publice.

3) Revizuirea sistemului de facilități fiscale și vamale ca urmare a efectuării analizei cost-beneficiu.

4) Implementarea conceptului prețului de transfer.

5) Promovarea unui sistem simplu de calculare, raportare și achitare a impozitelor și taxelor (diminuarea datelor și a termenelor de raportare, declarații precompletate, efectuarea calculului de către organele cu atribuții de administrare fiscale etc.).

6) Asigurarea calculării și raportării permanente a nivelului ratărilor de venituri bugetare aferente facilităților fiscale și vamale existente.

Rezultate pe termen mediu:

1) Reglementări aferente TVA și accize armonizate la Directivele UE.

2) Regulament de punere în aplicare a noului Cod vamal intrat în vigoare și implementat, inclusiv acte normative secundare la nivel de autorități publice.

3) Capacități analitice suficiente pentru analiza impactului și a eficienței politicilor fiscale și vamale, în special a celor aferente facilităților fiscale.

4) Legislație aferentă prețurilor de transfer intrată în vigoare și implementată.

5) Venituri bugetare din impozite și taxe consolidate ca urmare a revizuirii sistemului de facilități fiscale și vamale.

6) Povară fiscală administrativă pentru mediul de afaceri diminuată.

7) Rapoarte aferente facilităților fiscale și vamale publicate.

Direcții prioritare pe termen lung:

1) Rescrierea Codului fiscal, asigurând simplitate, claritate și armonizarea deplină a legislației fiscale la Directivele UE.

2) Fortificarea impozitelor și taxelor aplicate surselor de energie poluante și stimularea energiei verzi.

3) Îmbunătățirea managementului fiscal și vamal prin analiza relevanței deciziilor referitoare la facilitățile fiscale și vamale, inclusiv stabilirea criteriilor de eficiență economică și bugetară ex-ante drept condiții necesare pentru introducerea noilor facilități.

4) Asigurarea calculării și raportării permanente a nivelului ratărilor de venituri bugetare aferente facilităților fiscale și vamale existente.

5) Implementarea în legislația națională a sistemului UE privind aplicarea TVA la import pentru vânzările de mărfuri la distanță B2C prin trimiteri poștale, concomitent cu simplificarea procesului de colectare a TVA (asigurarea concurenței loiale și mobilizarea resurselor bugetare).

6) Implementarea tuturor conceptelor și mecanismelor prevăzute în noul Cod vamal.

Rezultate pe termen lung:

1) Cod fiscal rescris intrat în vigoare.

2) Venituri bugetare din impozite și taxe consolidate.

3) Facilități fiscale și vamale eficiente și țintite.

4) Concurență loială asigurată și distorsiuni economice negative din perspectiva sistemului de impozitare excluse.

5) Reglementări vamale armonizate și implementate integral.

Surse de date/surse de verificare:

ODD, SND, Ministerul Finanțelor.

DOMENIUL DE INTERVENȚIE: administrare fiscală

Obiectivul specific: asigurarea eficientizării administrării fiscale prin creșterea calității serviciilor fiscale prestate, digitalizarea proceselor fiscale și creșterea gradului de satisfacție al contribuabililor.

Direcții prioritare pe termen mediu:

1) Simplificarea regulilor și a procedurilor fiscale și de administrare fiscală prin alinierea procedurilor la bunele practici internaționale.

2) Optimizarea interacțiunii administrației fiscale cu contribuabilii prin digitalizarea certificatelor/formularelor emise contribuabililor și prin reducerea numărului de certificate eliberate pe hârtie.

3) Reducerea cheltuielilor de administrare fiscală prin actualizarea și perfecționarea registrului contribuabililor.

4) Perfecționarea procesului de administrare fiscală a contribuabililor mari prin elaborarea unei politici de conformare a acestora.

5) Perfecționarea sistemului de control intern managerial prin dezvoltarea sistemului de management al riscurilor fiscale.

6) Revizuirea și actualizarea continuă a criteriilor de risc facilitând selectarea mai eficientă a grupurilor de contribuabili care prezintă un risc sporit de evaziune fiscală.

7) Consolidarea acțiunilor de control în domeniile cu risc sporit de neconformare fiscală.

8) Perfecționarea controlului fiscal prin introducerea sistemului de indicatori pentru a evalua eficiența și eficacitatea controalelor fiscale.

9) Introducerea procedurii simplificate de restituire a TVA și a accizelor.

10) Implementarea eficientă a Standardului comun de raportare, inițierea fluxului de schimb automat de informații, în scopul îndeplinirii calității de membru al Forumului Global OCDE.

11) Extinderea subiecților aplicării Sistemului informațional "Monitorizarea electronică a vânzărilor".

Rezultate pe termen mediu:

1) Reguli și proceduri de administrare fiscală simplificate.

2) Certificate/formulare emise contribuabililor digitalizate.

3) Registru al contribuabililor actualizat și pe deplin funcțional.

- 4) Strategie de conformare a contribuabililor mari elaborată și implementată.
- 5) Sistem al riscurilor fiscale dezvoltat.
- 6) Criterii de risc revizuite și actualizate permanent.
- 7) Sistem de indicatori de evaluare a eficienței și eficacității controalelor fiscale implementat și funcțional.

8) Proceduri simplificate de restituire a TVA și a accizelor elaborate și implementate.

Direcții prioritare pe termen lung:

1) Alinierea proceselor și procedurilor de administrare fiscală la cele mai bune practici în domeniu.

2) Simplificarea și digitalizarea serviciilor și procedurilor fiscale.

3) Dezvoltarea Sistemului informațional al serviciului fiscal de stat.

4) Creșterea calității serviciilor destinate contribuabililor, inclusiv a serviciilor electronice.

5) Creșterea eficienței controalelor fiscale asigurată prin îmbunătățirea proceselor de control fiscal.

6) Îmbunătățirea capacității administrației fiscale pentru evitarea acumulării arieratelor, precum și consolidarea combaterii fraudei fiscale.

7) Punerea în aplicare a recomandărilor Forumului global al OCDE privind transparența și schimbul de informații în scopuri fiscale.

8) Extinderea implementării declarațiilor precompletate, în special pentru întreprinderile mici și mijlocii.

9) Aplicarea Sistemului informațional "Monitorizarea electronică a vânzărilor" de către toți contribuabilii.

Rezultate pe termen lung:

1) Acces al contribuabililor la informațiile despre drepturile, obligațiile și angajamentele lor, inclusiv prin intermediul aplicației mobile, asigurat.

2) Sisteme informaționale modernizate, care oferă funcționalitățile necesare pentru administrarea fiscală modernă.

3) Costuri de administrare fiscală reduse.

4) Grad de conformare voluntară a contribuabililor majorat.

5) Costuri de conformare a contribuabililor redus.

6) Nivel de satisfacție al contribuabililor privind serviciile prestate de Serviciul Fiscal de Stat în continuă creștere.

7) Declarații fiscale precompletate elaborate și implementate pentru mai multe tipuri de impozite și taxe.

8) Fraudă fiscală și evaziune identificate sistematic și riguros, investigate și supuse urmării penale.

Surse de date/surse de verificare:

CPRF (IP -19), SND 5.3 TADAT, Serviciul Fiscal de Stat, Ministerul Finanțelor.

DOMENIUL DE INTERVENȚIE: administrare vamală

Obiectivul specific: asigurarea mobilizării veniturilor, facilitarea comerțului internațional și asigurarea securității economice a statului.

Direcții prioritare pe termen mediu:

1) Optimizarea interacțiunii administrației vamale cu contribuabilii prin digitalizarea certificatelor/formularelor emise contribuabililor și reducerea numărului de certificate eliberate pe hârtie.

2) Asigurarea desfășurării conforme a investigațiilor privind fraudele vamale și desfășurarea auditului postvămire în baza criteriilor de risc.

3) Dezvoltarea și ajustarea Sistemului informațional "Antifraudă".

4) Implementarea protocolului Convenției-cadru a Organizației Mondiale a Sănătății pentru controlul tutunului, în vederea eliminării comerțului ilicit cu produse din tutun.

5) Dezvoltarea Sistemului informațional "e-AEO".

6) Asigurarea procesului de implementare a noului Cod vamal armonizat și a legislației de punere în aplicare a acestuia.

7) Realizarea instruirilor privind implementarea noului Cod vamal armonizat și a legislației de punere în aplicare a acestuia, inclusiv pentru mediul de afaceri.

8) Digitalizarea procedurilor vamale în cazul comerțului electronic și simplificarea procedurilor vamale similar practicilor Uniunii Europene.

Rezultate pe termen mediu:

1) Controale vamale organizate în așa fel încât să minimizeze pentru comunitatea de afaceri costurile, cerințele documentare și informaționale, precum și timpul necesar pentru conformare la formalitățile vamale și pentru asigurarea securității lanțului de aprovizionare.

2) Proceduri vamale simplificate aplicate pentru operatorii economici care se conformează legislației.

3) Cooperare dintre autoritatea vamală și comunitatea de afaceri dezvoltată.

4) Sisteme pentru depistarea, prevenirea și investigarea fraudelor vamale implementate eficient și pe deplin funcționale.

5) Export prin intermediul comerțului electronic stimulat.

6) Sistem informațional în domeniul procedurilor vamale în cazul comerțului electronic funcțional.

Direcții prioritare pe termen lung:

1) Alinierea proceselor și procedurilor de administrare vamală la cele mai bune practici în domeniu.

2) Menținerea unui echilibru între măsurile de control și cele de facilitare a comerțului.

3) Simplificarea și digitalizarea serviciilor și procedurilor vamale.

4) Modernizarea sistemelor informaționale ale Serviciului Vamal, inclusiv ajustarea aspectelor tehnice la prevederile noului Cod vamal.

5) Orientarea activității de vămuire spre mediul electronic și reducerea barierelor birocratice.

6) Modernizarea parametrilor de selectivitate și a profilurilor de risc pentru toate regimurile vamale.

7) Dezvoltarea Sistemului informațional "Managementul riscurilor".

8) Modernizarea procedurii de efectuare a investigațiilor de fraudă și a metodelor de efectuare a auditului postvămuire.

9) Digitalizarea procedurii/procesului de acordare a statutului de operator economic autorizat.

10) Continuarea procesului de asigurare a recunoașterii reciproce a operatorilor economici autorizați.

11) Punerea în aplicare a fazei a 5-a a noului sistem informațional computerizat de tranzit, aderarea la Convenția privind regimul de tranzit comun și e-TIR.

12) Modernizarea infrastructurii vamale, inclusiv construcția unui terminal vamal modern.

Rezultate pe termen lung:

1) Controale vamale efectuate în baza analizei riscurilor implementate eficient și pe deplin funcționale.

2) Sistem computerizat vamal de tranzit implementat și pe deplin funcțional.

3) Terminal vamal modern funcțional.

4) Control ulterior și audit postvămuire care oferă administrației vamale suficiente competențe legale pentru planificarea misiunilor de audit și utilizarea sistemului de management al riscului implementat eficient și pe deplin funcțional.

5) Operațiuni de punere în aplicare a legii și de investigație în corelare cu o strategie de inteligență bazată pe cele mai actuale metode de analiză a riscurilor.

6) Acces al agenților economici la informația privind drepturile, obligațiile și responsabilitățile acestora asigurat.

Surse de date/surse de verificare:

CPRF (IP -19), SND 5.3, Serviciul Vamal, Ministerul Finanțelor.

COMPONENTA 6.

Achiziții publice

Componenta respectivă se referă la aspectele din domeniul achizițiilor publice.

Caracteristicile sistemului actual de achiziții publice reflectă rezultatul implementării Strategiei de dezvoltare a sistemului de achiziții publice pentru anii 2016-2020 și a Planului de acțiuni de implementare a acesteia. Aceste documente au fost realizate imediat după semnarea Acordului de Asociere RM-UE și aderarea acesteia la Acordul privind Achizițiile Publice.

În urma evaluărilor sistemului de achiziții publice, realizate în baza Metodologiei de evaluare a sistemelor de achiziții (MAPS) și a Metodologiei de evaluare a performanței managementului financiar public, precum și evaluării guvernantei la nivel de țară, desfășurate de către Fondul Monetar Internațional, s-a constatat că reforma în achiziții publice, începută în 2016, este realizată parțial, deși orizontul de timp pus la dispoziție pentru implementarea planului de măsuri aferent s-a încheiat în anul 2020. Astfel, la câțiva ani de punere în aplicare, reforma este doar parțial realizată. Progresul înregistrat este semnificativ, mai ales atunci când acesta reprezintă o etapă intermediară spre o reformă completă, iar implementarea realizată este asociată cu o abordare etapizată sau secvențială a dezvoltării achizițiilor publice, sau spre finalizarea și consolidarea reformei inițiate. Cu toate acestea, ca aspect conex poate fi menționat faptul că implementarea reformei a impus corelarea cu actualul context al politicilor publice și cu programele naționale, precum și cu progresul în procesul de aderare la UE.

La nivelul sistemului de achiziții publice, cadrul de reglementare este foarte apropiat de cerințele UE, însă are o infrastructură electronică pentru realizarea achizițiilor (MTender) în curs de dezvoltare, care, la momentul actual, nu sprijină sau nu permite realizarea procedurilor de achiziții în condiții de eficiență economică și socială.

În prezent, în numeroase rapoarte, există tendința de a considera că un sistem electronic de achiziții publice este deja implementat. În practică însă sistemul nu funcționează în modul prevăzut de legislație și necesar pentru îndeplinirea cerințelor aquis-ului european.

Astfel, este evidentă incapacitatea sistemului de achiziții publice în forma și cu caracteristicile actuale de a sprijini dezvoltarea economică durabilă și incluziunea socială în Republica Moldova prin intermediul bunei guvernări și pentru bunăstarea cetățeanului.

Actualul cadru normativ asigură descrierea procedurilor de achiziție, dar nu și calitatea informațiilor din documentația de atribuire în sensul obținerii performanței. Așadar, sistemul de achiziții publice nu este orientat spre satisfacerea necesităților prin atingerea obiectivelor și indicatorilor de performanță, ci este perceput ca un instrument de executare a fondurilor primite.

DOMENIUL DE INTERVENȚIE: achiziții publice

Obiectivul specific: dezvoltarea unui sistem performant de achiziții publice care să furnizeze "valoare pentru bani" în utilizarea fondurilor publice.

Direcții prioritare pe termen mediu:

1) Armonizarea deplină a legislației din domeniile achizițiilor publice, achizițiilor sectoriale, concesiunilor de lucrări și de servicii, parteneriatului public-privat, precum și a Regulamentului privind achiziționarea bunurilor, lucrărilor și serviciilor la întreprinderea

de stat, în special desemnarea clară a autorităților care aplică prevederile normative și modalitatea de contestare pentru fiecare mod de atribuire a contractelor.

2) Reingineria sistemului electronic de achiziții publice pentru a răspunde cerințelor la nivel național și european, cu utilizarea sistemului electronic pentru întreg ciclul de achiziții (planificare, derularea procedurii de atribuire, atribuire, managementul contractului – amendamente).

3) Crearea, în domeniul achizițiilor publice, a unui sistem integral de achiziții, în vederea atingerii obiectivelor stabilite în documentele de politici publice, cu accent pe aspecte sociale, mediu, inovare și performanță, cu clarificarea rolurilor organizațiilor de la nivel strategic, tactic și operațional pentru evitarea conflictului de competență.

Rezultate pe termen mediu:

1) Legislație armonizată în totalitate cu Directivele UE în materie de achiziții și angajamente asumate în cadrul Acordului de Asociere RM-UE și Organizației Mondiale a Comerțului realizate.

2) Sistem electronic de achiziții publice ce asigură întreg ciclul de achiziții creat, cu asigurarea transparenței în timp util și într-un format accesibil în procesul de achiziții publice/sectoriale.

3) Sistem integral de achiziții creat și roluri ale organizațiilor de la nivel strategic, tactic și operațional din domeniul achizițiilor publice stabilite.

Direcții prioritare pe termen lung:

1) Realizarea a minimum 80% din valoarea achizițiilor publice inițiate anual, începând cu 2025, prin intermediul sistemului electronic de achiziții publice pentru întreg ciclul de achiziții.

2) Realizarea a cel puțin 80% din valoarea achizițiilor lansate anual de autorități/entități contractante centrale și locale prin anunțuri de participare în condiții de eficiență economică și socială.

3) Instituirea mecanismului de cooperare orizontală/coordonare între ministere care utilizează achizițiile pentru implementarea țăintelor specifice, inclusiv crearea și menținerea unei baze de date pentru identificarea, inventarierea și actualizarea programelor și a planurilor de acțiuni asociate care utilizează achizițiile strategice (aspecte sociale, ecologice, de inovare).

Rezultate pe termen lung:

1) Achiziții publice inițiate prin intermediul sistemului electronic de achiziții publice pentru întreg ciclul de achiziții în cuantum de minimum 80%.

2) Mecanism de cooperare orizontală/coordonare între ministere care utilizează achizițiile pentru implementarea țăintelor specifice instituit.

3) Bază de date pentru identificarea, inventarierea și actualizarea programelor și a planurilor de acțiuni asociate, care utilizează achizițiile strategice (aspecte sociale, ecologice, de inovare) creată și menținută.

Surse de date/surse de verificare:

CPRF (IP -24), MAPS, Ministerul Finanțelor.

COMPONENTA 7.

Transparența finanțelor publice

Transparența finanțelor publice capturează măsura în care actorii, inclusiv publicul larg și alte niveluri de administrație publică, au accesul la informațiile necesare, inclusiv la aspectele legate de calitatea și structura acestor informații.

Transparența bugetară este asigurată în toate etapele procesului bugetar. Proiectele de acte normative și rapoartele/informațiile privind executarea bugetelor se publică atât pe pagina web a Ministerului Finanțelor, cât și pe platformele Guvernului particip.gov.md și date.gov.md. De asemenea, se întocmește și se publică Bugetul pentru

cetățeni – un instrument dezvoltat pentru a prezenta bugetul într-un format simplu și accesibil, asigurându-se că fiecare cetățean înțelege prevederile bugetului.

Totodată, conform scorului de transparență bugetară (cunoscut și sub denumirea de indicele pentru buget deschis – *OBI*), ce evaluează disponibilitatea publică a documentelor bugetare cheie, care, luate împreună, oferă o imagine completă a modului în care au fost colectate, planificate și cheltuite resursele publice în cursul anului bugetar, Republica Moldova a obținut un scor de 65 de puncte din 100, ceea ce relevă necesitatea de a persevera în atingerea unor performanțe mai înalte.

Astfel, performanța actuală la pilonul transparenței financiare este în general pozitivă, cu unele excepții.

Deși clasificarea bugetară corespunde standardelor internaționale, pentru instituțiile publice la autogestiune, care primesc mijloace bugetare, nu este asigurată transparența alocării și utilizării acestora. Astfel, conform evaluării CPRF 2021, în rapoartele financiare ale Guvernului nu sunt reflectate circa 5,38% din totalul cheltuielilor bugetare și 6,2% din totalul veniturilor bugetare.

Mecanismul de monitorizare a performanței la prestarea serviciilor publice funcționează relativ bine. Finalmente, accesul publicului la informațiile fiscale este adecvat.

DOMENIUL DE INTERVENȚIE: transparența bugetară

Obiectivul specific: îmbunătățirea transparenței procedurilor de pregătire, executare și raportare a bugetului.

Direcții prioritare pe termen mediu:

1) Acoperirea cu reguli de elaborare, aprobare și executare a întregului sistem public (extinderea reglementărilor bugetare pentru autoritățile/instituțiile publice la autogestiune ale căror fondatori sunt autoritățile publice centrale și locale).

2) Gestionarea, prin Contul unic trezorerial, a resurselor bugetare primite de către instituțiile publice la autogestiune, întreprinderile de stat, întreprinderile municipale, societățile pe acțiuni și alte instituții publice ale căror fondatori sunt autoritățile administrației publice centrale și locale.

3) Majorarea numărului de instituții publice la autogestiune deservite în Contul unic trezorerial.

4) Menținerea regulilor și criteriilor clar stabilite la calcularea/distribuirea transferurilor către autoritățile administrației publice locale.

Rezultate pe termen mediu:

1) Acces al publicului la documentația bugetară și la informația bugetară asigurat.

2) Rapoarte financiare detaliate ale tuturor unităților extrabugetare prezentate anual în termen de trei luni de la sfârșitul anului fiscal.

3) Alocare a tuturor transferurilor către bugetele componente ale bugetului public național de la administrația centrală determinată de sisteme transparente, bazate pe reguli.

4) Proces prin care autoritățile administrației publice locale primesc informații cu privire la transferurile lor anuale gestionat prin calendarul bugetar obișnuit, care oferă informații clare și suficient de detaliate pentru autoritățile administrației publice locale, în scopul de a permite în cel puțin șase săptămâni finalizarea planificării bugetare la timp.

5) Informații privind performanțele realizate în cadrul subprogramelor publicate anual de către majoritatea autorităților bugetare.

Direcții prioritare pe termen lung:

1) Alinierea clasificărilor bugetare la statistica finanțelor guvernamentale (2014).

2) Dezvoltarea și ajustarea Sistemului informațional integrat al finanțelor publice în conformitate cu standardele aprobate referitor la clasificarea bugetară.

3) Ajustarea Sistemului informațional integrat al finanțelor publice prin dezvoltarea și generarea de rapoarte analitice, pentru a asigura cu informații necesare structurile implicate.

4) Ajustarea Sistemului informațional integrat al finanțelor publice pentru a asigura planificarea, raportarea pentru instituțiile publice la autogestiune, ale căror fondatori sunt autoritățile publice centrale și locale.

5) Perfecționarea continuă a cadrului metodologic privind executarea de casă a bugetelor componente ale bugetului public național și a mijloacelor extrabugetare prin Contul unic trezorerial al Ministerului Finanțelor.

6) Renunțarea la practica (minimizarea) planificării cheltuielilor bugetare prin intermediul fondurilor centralizate, cheltuielile fiind planificate și aprobate în legea bugetara anuală, precum și atribuite autorităților bugetare care vor efectua cheltuielile respective.

7) Dezvoltarea și actualizarea periodică a paginii web a Ministerului Finanțelor cu informații de calitate și oportune privind elaborarea și executarea bugetului, într-un limbaj accesibil și incluziv.

8) Supravegherea activității întreprinderilor de stat și a societăților comerciale în vederea prognozării volumului dividendelor aferente cotei de participare a statului în societățile comerciale și al defalcărilor din profitul net al întreprinderilor de stat ce urmează a fi încasate la bugetul de stat, precum și al mijloacelor obținute din vânzarea patrimoniului public în urma procesului de privatizare și al mijloacelor obținute în urma vânzării pachetelor de acțiuni și/sau părților sociale.

9) Dezvoltarea capacităților și perfecționarea formatului de prezentare a bugetului pentru cetățeni, în scopul îmbunătățirii accesului publicului la informațiile bugetare.

Rezultate pe termen lung:

1) Indice de transparență bugetară crescut.

2) Evaluări ale eficienței și eficacității furnizării serviciilor efectuate și publicate pentru majoritatea ministerelor cel puțin o dată în ultimii cinci ani.

3) Proces de virare a veniturilor din vărsarea dividendelor și defalcărilor ale entităților economice în bugetul de stat, precum și a veniturilor din privatizarea bunurilor proprietate publică monitorizat permanent, îmbunătățit și transparent.

4) Buget pentru cetățeni, cu cele mai importante informații bugetare, accesibil și ușor de înțeles pentru publicul larg.

Surse de date/surse de verificare:

CPRF (IP -4, IP -5, IP -6, IP -7, IP -8, IP -9), OBI, Ministerul Finanțelor.

V. IMPACT ȘI INDICATORI DE EVALUARE

Reforma managementului finanțelor publice este unul dintre pilonii-cheie ai reformei administrației publice. Având în vedere că managementul financiar public eficient stă la baza unei administrații publice moderne, la elaborarea prezentei Strategii s-a ținut cont de prioritățile Strategiei reformei administrației publice, pentru a se asigura coerența și armonizarea ambelor documente strategice.

O atenție deosebită a fost acordată capacității de resurse umane, capacității de planificare a politicilor, serviciilor electronice, furnizării de servicii și orientării spre coordonarea rezultatelor în ceea ce privește consolidarea responsabilității manageriale, mediul de control intern și îmbunătățirea transparenței.

În următorii opt ani, eforturile se vor concentra pe consolidarea tuturor aspectelor managementului finanțelor publice, care sunt legate, în primul rând, de fazele ciclului bugetar, prin îmbunătățirea cadrului legal și pe consolidarea capacității atât administrative, cât și tehnice a instituțiilor responsabile de reforma managementului finanțelor publice, cu un accent deosebit pe transformarea digitală prin dezvoltarea de software și consolidarea capacităților sistemelor informaționale.

**Indicatorii de evaluare a impactului de dezvoltare
a managementului finanțelor publice**

Indicatorul	Valoarea de referință (2021)	Ținta intermediară (2025)	Ținta finală (2030)
2	4	5	6
Soldul (deficitul) bugetului public național, % în PIB	-1,9	-4,0	-3,0
Gradul de executare a veniturilor bugetului de stat, %	107,7	100,0	100,0
Gradul de executare a cheltuielilor bugetului de stat, %	93,9	97,0	99,0
Gradul de executare a veniturilor bugetelor UAT, %	101,1	100,0	100,0
Gradul de executare a cheltuielilor bugetelor UAT, %	89,0	95,0	97,0
Soldul datoriei de stat, % în PIB	32,1	40,4	42,0
Cota declarațiilor vamale perfectare electronic la export, %	98,91	100,0	100,0
Cota declarațiilor vamale perfectare electronic la import, %	52,33	75,0	85,0

Sursa: Ministerul Finanțelor, Serviciul Vamal

Pentru a măsura rezultatele reformelor managementului finanțelor publice, vor fi utilizați indicatorii de monitorizare a ODD incluși în cadrul național de monitorizare a implementării Agendei de Dezvoltare Durabilă 2030.

De asemenea, rapoartele și recomandările Curții de Conturi vor servi ca dovezi și surse de conciliere/contrapunere a informațiilor, pentru evaluarea managementului finanțelor publice realizat atât de experții locali, cât și de experții internaționali implicați în evaluarea componentelor managementului finanțelor publice integral sau individual.

VI. FINANȚAREA STRATEGIEI

Strategia de dezvoltare a managementului finanțelor publice va fi finanțată din două surse principale: bugetul de stat și contribuția partenerilor de dezvoltare.

Exercițiul de calculare a costurilor aproximative s-a bazat pe o ipoteză generală de estimare doar a costurilor suplimentare, pentru a asigura implementarea deplină și cu succes a măsurilor de reformă planificate. Activitățile desfășurate cu resursele umane existente nu au fost estimate, cum ar fi sarcinile administrative – pregătirea proiectelor de legi și activitățile în derulare (cu excepția cazului în care este nevoie de asistență externă). Astfel, prezenta Strategie urmează a fi finanțată în principal de la bugetul de stat, prin intermediul programului "Managementul finanțelor publice". Costurile directe suplimentare estimate pentru implementarea prezentei Strategii constituie circa 1,2 miliarde de lei.

În ceea ce privește direcțiile prioritare ce presupun fortificarea capacităților umane în domeniu, care implică costuri de implementare adiționale celor existente, acestea vor fi finanțate din asistența externă, precum și din alte surse care nu contravin legislației –

estimate la circa 250 milioane de lei, iar pentru dezvoltarea sistemelor informaționale, preliminar, au fost estimate costuri în sumă de circa 300 milioane de lei.

Calcularea costurilor pentru implementarea prezentei Strategii, inclusiv identificarea costurilor directe suplimentare pentru fiecare activitate se va efectua în procesul de elaborare a Programului național de dezvoltare a sistemului de achiziții publice, Programului de dezvoltare a controlului financiar public intern și a Planului de acțiuni pentru implementarea prezentei Strategii.

Estimările privind impactul politicilor de reformă prevăzute în prezenta Strategie, atât asupra veniturilor, cât și a cheltuielilor bugetare, vor fi efectuate la etapa promovării instrumentarului de punere în aplicare a acestora.

VII. RISCURI DE IMPLEMENTARE ȘI CONSTRÂNGERI

Ca urmare a listării măsurilor de reformă în prezenta Strategie, Guvernul, după consultarea cu alte părți interesate, a identificat potențialele impedimente în implementarea cu succes a reformei și posibilele măsuri de atenuare a impactului acestor impedimente. Este necesar de remarcat că factorii nontehnici joacă un rol important în performanța managementului finanțelor publice. Luarea în considerare a acestor factori ca element al reformei finanțelor publice necesită exercitarea unui angajament politic și birocratic, precum și acceptarea schimbărilor organizaționale.

Experiența din perioada de implementare a precedentei strategii, precum și experiența acumulată în ultimii 20 de ani de reformă în domeniul managementului finanțelor publice denotă o serie de provocări și riscuri specifice care au persistat pe întreaga perioadă menționată și care ar putea apărea pe parcursul implementării prezentei Strategii.

Lipsa de cunoștințe, abilități și experiență în cadrul Ministerului Finanțelor și în multe autorități cauzează destul de frecvent erori și omisiuni în procesele de bază. Identificarea deficiențelor în activitatea autorităților, inclusiv în cadrul Ministerului Finanțelor, trebuie să fie o prioritate a Guvernului. Diluarea memoriei instituționale este un risc enorm pentru funcționarea sistemului finanțelor publice. În cadrul exercițiului de evaluare ex-ante, marea majoritate a respondenților au sesizat efectele lipsei corpului de funcționari calificați.

Punerea în aplicare a politicilor, proceselor și a reformelor din domeniul finanțelor publice necesită abilități de gestionare și un nivel ridicat de pregătire a resursei umane. Probabil, va fi necesară evaluarea necesităților per sistem sau a nevoilor de formare profesională și furnizarea unui program de instruire atât pentru angajații Ministerului Finanțelor, cât și ai altor ministere și autorităților administrației publice centrale și locale.

Totodată, există riscuri sistemice și de capacitate în calitatea bugetării bazate pe performanță și de utilizare a informației despre performanță în discuțiile asupra bugetului.

Lipsa performanței din domeniul managementului financiar al unităților administrativ-teritoriale, cauzate de insuficiența de personal, fluctuația înaltă a personalului, incapacitatea de recrutare a personalului cu competențe de bază în absența motivației financiare, la fel, sunt riscuri iminente care ar putea periclita esențial mersul reformelor în domeniul finanțelor publice.

Pentru a asigura un management strategic al resurselor umane, pentru a face față nevoilor funcționale în creștere și pentru a răspunde priorităților Guvernului, va trebui de luat în considerare creșterea remunerării corpului de funcționari.

Bineînțeles, va fi necesară o realiniere a personalului pentru a scoate presiunea de pe unele funcții, cu redistribuirea concomitentă și echilibrarea sarcinilor. Sarcinile cu complexitate mai mare necesită o gamă variată de abilități tehnice, analitice și manageriale. Pentru unele domenii, dezvoltarea capacităților ar trebui să fie un punct central de susținere a schimbării proceselor funcționale.

Riscurile au fost clasificate ca riscuri interne și riscuri externe, pentru a putea mai bine clarifica influența acestora asupra reformei în special.

Riscurile interne sunt acele riscuri care au impact direct asupra reformei și sunt din interiorul sistemului.

Riscurile externe sunt acele riscuri care nu pot fi controlate, dar care au un impact semnificativ asupra mersului reformelor.

Sensibilizarea factorului politic asupra importanței și consecvenței măsurilor de reformă, promovarea conceptului de educație financiară a factorului politic și a actorilor implicați în procesele bugetare vor fi principalele provocări pe perioada implementării prezentei Strategii.

Ca și în perioada precedentă, monitorizarea riscurilor în cadrul prezentei Strategii va fi încorporată în cadrul de monitorizare și raportare, adică va fi o parte integrantă a rapoartelor de monitorizare a progresului. Evaluarea riscurilor va fi actualizată anual în registrul riscurilor. Evaluarea va fi actualizată ori de câte ori va surveni o schimbare semnificativă a expunerii la risc sau atunci când se va lua o nouă decizie privind atenuarea sau reducerea riscului.

Tabelul de mai jos rezumă riscurile-cheie identificate în etapa pregătitoare pentru a sta la baza managementului suplimentar al riscului. Riscurile identificate și listate nu sunt exhaustive și pot stimula diverse reacții sau implicații.

Tabelul 3

Riscurile-cheie identificate

Riscuri interne	Probabilitate/ impact	Reacția la risc
Constrângeri de capacități (umane, financiare)	Înaltă/mare	A reduce
Fluctuația sporită a personalului instruit, responsabil de domeniile-cheie	Înaltă/mare	A reduce
Angajament redus din partea managerilor în promovarea și implementarea reformelor	Înaltă/mare	A reduce
Număr insuficient de personal pentru preluarea memoriei instituționale	Înaltă/mare	A reduce
Riscuri externe		
Lipsa sau chiar inconsecvența angajamentului politic la scară largă în ceea ce privește legătura dintre managementul finanțelor publice și reformele mai ample, inclusiv sectoriale	Înaltă/mare	A reduce
Schimbarea frecventă a factorul politic și lipsa de consecvență în livrarea deciziilor	Înaltă/mare	A reduce
Tergiversări excesive în luarea deciziilor pentru sprijinirea reformelor propuse	Înaltă/mare	A reduce
Principalele părți interesate fie nu cooperează, fie opun rezistență	Înaltă/mare	A reduce
Abordarea distructivă asupra politicilor și măsurilor de reformă	Înaltă/mare	A reduce

Analiza riscului indică faptul că o parte a riscului poate fi prevenită printr-o planificare adecvată și prin acțiuni de eliminare a problemelor în timp util de către instituțiile competente pe parcursul implementării. Controalele de diminuare a riscurilor au fost luate în considerare împotriva riscurilor cunoscute la momentul redactării prezentei Strategii și direct încorporate în măsurile și activitățile individuale.

VIII. AUTORITĂȚI VIZATE/IMPLICATE ȘI REPARTIZAREA RESPONSABILITĂȚILOR

Supravegherea externă eficientă și sistemele de monitorizare bine stabilite, inclusiv regulile stricte de raportare și transparență, sunt obiectivele principale în asigurarea unui sistem stabil al finanțelor publice. Ultima strategie de dezvoltare a managementului finanțelor publice a evidențiat necesitatea unei asumări puternice de implementare a măsurilor de reformă și de instituționalizare a unui mecanism de coordonare robust.

Prezenta Strategie implică întregul sector guvernamental, inclusiv ministerele, autoritățile publice centrale și locale.

În plus, părțile-cheie interesate de prezenta Strategie sunt instituția supremă de audit (Curtea de Conturi), Comisia parlamentară economie, finanțe și buget și Comisia Control al finanțelor publice.

Domeniul de audit public extern este un proces sistematic de evaluare independentă și obiectivă, desfășurat de Curtea de Conturi potrivit atribuțiilor și responsabilităților legale în consecutivitatea activităților aferente procesului și calendarului bugetar.

Auditarea obligatorie a rapoartelor anuale ale Guvernului privind executarea bugetului de stat, a bugetului asigurărilor sociale de stat, a fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală și a situațiilor financiare consolidate ale tuturor ministerelor este ultima fază a ciclului bugetar.

Prin prisma implementării Strategiei de dezvoltare a Curții de Conturi pe anii 2021-2025 și a prezentei Strategii, ale căror obiective stabilesc acțiuni și priorități complementare, care țintesc creșterea performanței întregului sistem de control financiar public intern și a responsabilității bugetar-fiscale a autorităților/instituțiilor publice din Republica Moldova, Curtea de Conturi planifică sporirea contribuției și consolidarea sprijinului oferit entităților auditate în remedierea deficiențelor existente, prin acoperirea mai extinsă a mandatului său statutar, în special cu misiuni de audit al performanței și conformității, evaluarea și raportarea schimbărilor în managementul finanțelor publice, ceea ce va contribui substanțial la o guvernare sănătoasă și la o bună gestiune a patrimoniului și finanțelor publice.

Comisia de control al finanțelor publice, Comisia economie, buget și finanțe și alte comisii de profil primesc rapoartele de audit pentru informare, examinare în cadrul audierilor și utilizare în procesul luării deciziilor.

Partenerii de dezvoltare – procesul consultativ al prezentei Strategii vizează intensificarea unui dialog mai semnificativ.

Prezenta Strategie urmează să beneficieze de consultanță continuă și de interacțiunea cu instituțiile menționate mai sus, care ar consolida procesul consultativ și discuțiile politice privind managementul finanțelor publice.

Având în vedere că există diferiți actori în domeniul managementului finanțelor publice, prezenta Strategie a fost elaborată de Ministerul Finanțelor și consultată cu reprezentanții partenerilor de dezvoltare (Delegația Uniunii Europene în Republica Moldova, Fondul Monetar Internațional, Banca Mondială, Agenția Internațională de Cooperare a Germaniei, Organizația Națiunilor Unite în Moldova).

Părțile interesate au fost implicate în mod direct și activ într-un proces intens și structurat de identificare și revizuire a obiectivelor prioritare atât la nivel tematic, cât și la nivel de subcomponentă. Deși acest proces consultativ este important pentru redactarea Strategiei, va fi, de asemenea, vital în timpul perioadei de implementare, deoarece va necesita o consultare continuă, pentru a monitoriza progresul și a face corecții acolo unde este necesar.

IX. IMPLEMENTAREA, MONITORIZAREA ȘI RAPORTAREA

Responsabilitatea pentru coordonarea implementării și raportarea reformelor îi revine Ministerului Finanțelor. Ministerul Finanțelor nu este o instituție guvernamentală tipică, are responsabilități și, prin urmare, are un rol semnificativ în elaborarea și coordonarea politicilor pentru întreg procesul de planificare a bugetului pe termen mediu, pregătirea și monitorizarea executării bugetului public național. Ministerul Finanțelor este responsabil de dezvoltarea, coordonarea și monitorizarea obiectivelor politicilor fiscale și vamale, a politicilor în domeniul achizițiilor publice, a controlului financiar public intern, a salarizării în sectorul bugetar etc. (https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=121803&lang=ro).

Implementarea prezentei Strategii se va efectua prin intermediul instrumentelor de operaționalizare: Programul național de dezvoltare al sistemului de achiziții publice, Programul de dezvoltare a controlului financiar public intern, Programului managementul datoriei de stat pe termen mediu și a Planului de acțiuni (matricei) pentru implementarea prezentei Strategii.

Inițial, va fi elaborat un plan de acțiuni (matrice) care va include direcțiile prioritare preconizate, acțiunile de implementare, instituțiile responsabile, termenele de realizare, costurile și sursele de finanțare estimate pentru acțiunile preconizate și indicatorii de rezultat respectivi. Pentru a asigura trasabilitatea acțiunilor, anual, Planul de acțiuni (matricea) va fi prelungit și sincronizat cu Cadrul bugetar pe termen mediu, Planul național de dezvoltare și programele bugetare.

După cum a fost menționat, prezenta Strategie implică întregul sector guvernamental, inclusiv ministerele, autoritățile publice centrale și locale. Ministerul Finanțelor va coordona implementarea acțiunilor de către serviciile și organele competente din fiecare componentă de bază a Strategiei, va conduce, de asemenea, revizuirea și mecanismele de monitorizare și va fi responsabil de evaluarea periodică a performanței obiectivelor de reformă prevăzute în aceasta.

Monitorizarea și evaluarea implementării prezentei Strategii se va efectua folosind sistemul bazat pe indicatori anuali de rezultat și pe toată perioada de implementare, iar coordonarea întregului proces de monitorizare și evaluare ține de responsabilitatea Ministerului Finanțelor, cu suportul altor autorități publice, în colaborare cu instituțiile neguvernamentale și partenerii de dezvoltare.

În procesul de monitorizare vor fi elaborate rapoarte anuale de progres, care vor include informații exhaustive cu privire la gradul de realizare a indicatorilor de rezultat.

Pe parcursul implementării prezentei Strategii vor fi realizate următoarele proceduri de monitorizare:

1) monitorizarea anuală – anual, prin elaborarea unui raport analitic privind gradul de implementare a acțiunilor;

2) evaluarea intermediară – la expirarea anului 2026, prin elaborarea unui raport de evaluare, în care se va analiza impactul implementării Strategiei în baza Planului de acțiuni realizat până la perioada respectivă și gradul de implementare a acțiunilor;

3) evaluarea finală de implementare – la finalizarea implementării prezentei Strategii (2030), prin elaborarea unui raport final de implementare, care va include rezultatele și impactul implementării acesteia.

Guvernul recunoaște, de asemenea, importanța informării cetățenilor cu privire la evoluțiile importante în politicile și practica managementului finanțelor publice, prin oferirea unor informații simple și ușor accesibile. La începutul fiecărui an, Ministerul Finanțelor va asigura publicarea pe pagina sa oficială a informațiilor relevante privind implementarea prezentei Strategii.

